

RESEPTI_o

Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston teologisten asiain tiedotuslehti 2/2001.

Toimitettu yhteistyössä Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan ekumeniikan arkiston kanssa

- * KATSAUKSIA KIRKKOJEN
VÄLISIIN SUHTEISIIN
- * KOKOUS- JA MATKA-
RAPORTTEJA
- * ARKKIPIISPA JUKKA
PAARMAN VIERAILUT
UNKARIIN JA ROMANIAAN
- * EKUMEENISIA KOULUTUS-
MAHDOLLISUUKSIA

1. KATSAUKSIA KIRKKOJEN VÄLISIIN SUHTEISIIN

Conference of European Churches and Evangelical Lutheran Church of Finland. Consultation on the reception of the Dialogues between the Orthodox churches and the churches of the Reformation "Are the fields ripe for harvesting? The reception of the dialogues between our churches". Helsinki, Finland 23-26 September 2001	3
Charta Oecumenica. Suuntaviivat laajempaan yhteistyöhön Euroopan kirkkojen kesken	13
Suomen Ev.-lut. kirkon, Suomen Vapaakirkon ja Suomen Helluntaiherätyksen 2. kolmikantaneuvottelu	21

2. KOKOUS- JA MATKARAPORTTEJA

Sylvia Raulo: Raportti Strassbourgissa pidetyistä Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomitean kokouksesta 18.-19.4.2001 sekä European Ecumenical Encounter - kokouksesta 19.-22.4.2001	24
Antti Saarelma: Yhdysvaltain kirkkojen neuvoston Faith and Order -komission kokous 15.-17.3.2001	29
Antti Saarelma: Onko kirkolla sakramentaalista luonnetta. Faith and Order -konsultaatio Ottawassa 6.-11.6.2001	33
Luterilaisen maailmanliiton neuvoston kokous Genevessä 11.-19.6.2001	36
Juhani Forsberg: Leuenbergin kirkkoyhteisön 5. yleiskokous 19.-25.6.2001 Belfastissa	42
Kenttäpiispa Hannu Niskanen: Lääketieteen ja genetiikan luomat haasteet. VELKD:n piispojen neuvottelu 10.-14.3.2001	47
Timo Frilander: Itä-Euroopan työryhmän matka Latviaan 4.-6.5.2001	56
Kaisamari Hintikka, Hanna-Maija Ketola ja Timo Frilander: Orthodox Christianity and Contemporary Europe -konferenssi Leedsissä 25.-28.6.2001	64
Anni Maria Laato: Anti-Semitism and Anti-Judaism Today -konferenssi Dobogokössa (Budapest) 9.-13.9.2001	70

3. ARKKIPIISPA JUKKA PAARMAN VIERAILUT UNKARIIN JA ROMANIAAN

Raportti arkkipiispa Jukka Paarman Unkarin vierailusta 14.-19.9.2001	75
Raportti arkkipiispa Jukka Paarman Romanian vierailusta 20.-24.9.2001	83

4. EKUMEENISIA KOULUTUSMAHDOLLISUUKSIA

Aaro Rytönen: Matkaraportti osallistumisesta Bayerin evankelisen maakirkon järjestämälle missiologis-ekumeeniselle kurssille Josefthalissa 14.5.-23.5.2001	90
Haettavana olevat stipendit	94

????????????????Reseptio+tilauslomake

RESEPTIO/Kirkon ulkoasiain osasto, teologiset asiat
 osoite: PL 185, 00161 Helsinki, p. 09-1802 287, fax 09-1802 230
 yhteystieto: Helsingin yliopisto, p. 09-191 23025, fax 191 23033
 toimitus: Dos. Juhani Forsberg, dos. Matti Kotiranta (toimitussihteeri), dos. Antti Raunio,
 TM Antti Saarelma; taitto Seija Nieminen

CONFERENCE OF EUROPEAN CHURCHES AND EVANGELICAL LUTHERAN CHURCH OF FINLAND

**Consultation on the reception of the Dialogues
between the Orthodox churches and the churches of the Reformation
“Are the fields ripe for harvesting? The reception of the dialogues between our
churches”
Helsinki, Finland, 23-26 September 2001**

1. Origins and goals

The question contained in the conference theme “Are the fields ripe for harvesting?” (John 4:35) points to a dynamic process: seeds are sown, they sprout and grow, until they bear fruit which is harvested. The ecumenical movement among European churches, as it has taken place in the CEC for almost half a century, indicates a process of maturation towards church unity. It is also a movement towards an eschatological goal. The evaluation carried out at this consultation made this dynamic appear more clearly.

The consultation was held in the historic city of Helsinki at a time of world-wide political crisis, which was also a time of intense efforts among the nations of Europe towards their own political, economic and cultural integration. The churches are not left untouched by these external processes. They have a duty to support peaceful and fruitful neighbourliness among peoples, cultures and nations.

The CEC Study Secretary, Professor Viorel Ionita, set forth the origins and goals of the consultation in his opening speech. As part of the preparations for the Ecumenical Assembly in Graz, 1997, the Swiss Federation of Protestant Churches held a consultation in Dulliken (Dulliken I) on “Basic questions of agreement between western Protestantism and eastern Orthodoxy”. In November 1997, after its Assembly in Graz, CEC agreed to a priority on evaluation of the dialogues among the European churches. A second consultation was held in 1998 in Dulliken (Dulliken II), on “Cultural factors in the encounter between western Protestantism and eastern Orthodoxy”. A third consultation (Dulliken III) was held in November 1999 under the auspices of CEC and the Evangelical Church in Germany, on “Cultural aspects of Orthodox-Protestant conversations and encounters”, which made two recommendations: a) that the process of reception of dialogues be broadened to include the congregational level;

- b) that the churches study their history together, to find a new approach to their past and discover ways toward reconciliation.

The Helsinki consultation (Dulliken IV) concerned itself with the process of reception of the dialogues between the Orthodox churches and the churches of the Reformation - a process which should not be undertaken only after dialogues are over, but should follow their progress right from the beginning. This is a process only of information, but also of discernment and assessment, which takes place in the interaction between the events of the dialogue and the life of local churches. We also have to ask what effects dialogues have upon one another and whether there may be irreconcilable elements among them, and how the dialogues relate to the statements of church fellowships which have been formed in recent decades in Europe: the concordat of the churches of the Reformation in Europe (Leuenberg Agreement), 1973; the Meissen Common Statement between the EKD and the Church of England, 1988/1991 and the Porvoo Common Statement between the British and Irish Anglican Churches and Nordic and Baltic Lutheran Churches, 1992/1996.

The present tensions in the WCC, following severe criticism of current developments by the Orthodox member churches, can be reduced and overcome by listening carefully to one another and rebuilding trust. The Helsinki consultation contributed to these efforts. The consultation participants are convinced that the reception of dialogues between the Orthodox churches and the churches of the Reformation can strengthen understanding and trust.

2. The participants

Moderators of the consultation were Bishop Juha Pihkala of the Evangelical Lutheran Church of Finland, and Metropolitan Athanasios of Heliopolis and Theira, representing the Patriarchate of Constantinople. Seven participants came from five Orthodox churches: the Ecumenical Patriarchate and the Russian, Romanian, Czech-Slovakian and Finnish Orthodox Churches. Thirteen Lutherans came from Finland, Germany, Romania and Sweden. There were also representatives of the Church of England and the Waldensian Church of Italy, as well as the WCC's Faith and Order Commission, the Leuenberg Church Fellowship and the Finnish Council of Churches.

On Sunday, 23 September the members of the consultation took part in the prayers of an Orthodox liturgy in Uspensky Cathedral in Helsinki. Morning prayers were held according to the Orthodox and Lutheran traditions by turns. The consultation members also participated, in the evening of 25 September, in public prayers for peace held in Senate Square by the religious communities of Finland.

3. Papers presented

The following lectures were presented:

- a) Prof. Risto Saarinen, University of Helsinki, spoke on "The dynamic of the theological dialogues between the Orthodox churches and the churches of the Reformation, 1995-2000". This paper stressed the positive work done on soteriology (justification and theosis), eucharistic ecclesiology and trinitarian theology, and put aside the Orthodox criticism of the WCC. The danger of a "perpetuum mobile", of always producing new texts which are neither approved by the churches nor presented to their members, should

lead us in the direction of more contacts, encounters and shared life, although this is difficult to do in a methodical way.

- b) Prof. Wolfgang Bienert, University of Marburg, Germany, gave a chronological overview of the dialogues between the Evangelical Church in Germany and the Russian Orthodox Church, the Ecumenical Patriarchate, the Romanian Orthodox Church and the Bulgarian Orthodox Church. He stressed, as factors needed for a fruitful dialogue, trust, patience and constancy, as well as readiness to listen and to learn from one another.
- c) Prof. Valer Bel, University of Cluj, Romania, on "The bilateral theological dialogue between the Romanian Orthodox Church and the Evangelical Church in Germany"
- d) Revd. Dr. Colin Davey, Church of England, on "The reception of the Anglican-Orthodox Dialogue in the Church of England"

In the discussion which followed, several participants mentioned the change of generations of participants in the dialogues. Others gave a number of examples of contacts and exchange between churches, including the participation of Lutherans in the Anglican-Orthodox encounters in Romania and a dissertation on dialogues between churches. These papers and the discussions on them provided the impetus for work in two groups:

- a) the dynamics, process of reception and methodology of the different dialogues;
- b) forms of dialogue with the Orthodox churches and their relationship to other dialogues.

4. Results of the discussion

1. A clear concept of the unity of the church, which is common to all, must be worked out. There is a danger that some are satisfied just to have common actions and cooperation at the practical level. Two points of view must be kept in mind simultaneously: on one hand the search for unity in the faith (Romans 1:8-15), on the other, going ahead with common actions (1 Peter 4:7-11). Even when we do not yet have a common theological basis for full unity of the churches, there is nevertheless a basis for acting together, for example in the social service (diaconia) of the church.

2. In the churches of the Reformation, an openness has developed towards forms of liturgical expression of the eastern churches (such as icons and musical and liturgical elements). On the other hand, new approaches to the Holy Scriptures may be observed in the preaching and theology of some Orthodox churches. Orthodox spirituality has influenced the liturgy and spirituality of the West, as in the Nicene-Constantinopolitan Creed in its original form; the trinitarian view of intercessory prayer and the use of the epiklesis in eucharistic prayer; and the borrowing of intercessory prayers and other prayers and chants, and the spiritual teaching on the practice of prayer, from the eastern monastic tradition.

3. The dialogues show that the Holy Scriptures are the treasure we have in common. Within them we have different ecclesiological emphases. In the interpretations of the church fathers we have discovered our common heritage. Christians in the West have found a new approach to Orthodox liturgy as proclamation of the Scriptures in singing and praise.

4. Churches must ask themselves whether they can give up something for the sake of church unity. What some see as sacrifice or disparagement of their requirements, others find to be a new way of seeing a classical topic, for example the issue of churches remaining within the apostolic succession. However, every church must take care that changes in interpretation do not lead to a loss of theological substance or loss of church identity. In ecumenical dialogue, one's own confessional identity must be preserved within each of several dialogues, and one's dialogue partner must also have a clear ecclesiological identity. Only in this way will dialogues prove to be mutually enriching. For example, the Orthodox cannot declare their recognition of Holy Baptism in isolation from issues of ecclesiology and ministry. The churches of the Reformation base their eucharistic hospitality on theological arguments, whereas for the Orthodox churches this is only possible on condition of unity in belief.

5. The question to be asked is not only what we have learned from one another in dialogue, but also what the partners in the dialogues have learned from other dialogues. Some churches are motivated to take part in dialogue not in order to learn from one another, but rather to witness to their own faith. In general, both the Orthodox and Reformation churches see dialogue as a mutually enriching process. The dialogues can further enrich one another when local dialogues are placed in relationship with those going on at the world-wide level. The conclusions reached in international dialogue have only the authority of dialogue commissions behind them as long as the results are not received by the participating churches. For example, the Eastern Orthodox have concluded the first stage of dialogues with

the Old Catholics and the Oriental Orthodox, which resulted in important agreements, but these have not led to significant changes in relations between these churches. Full reception includes putting into practice the conclusions of dialogues.

6. Many of the tensions which exist among churches are due not only to theological differences but also to developments in post-modern society and the globalized world. However, theological clarification of controversial issues should not be avoided. These clarifications can then serve as the basis for stronger joint actions by the churches in the society.

5. Recommendations

We make the following recommendations as a group of delegates from Orthodox and other member churches of CEC, who have been involved with one another in bilateral dialogues. The goal of these recommendations is that the churches in Europe may learn to speak with one voice in response to the challenges of secularised society. The churches should take steps now towards a common witness to our faith vis-à-vis our society.

Recommendations for the work of theology and pastoral ministry (1-12)

1. Efforts should be made to link the dialogues together in a network. Their conclusions should be so formulated that they complement one another. This will make plain that there is one process within the one ecumenical movement.

2. The dialogue documents and conclusions must also be written in language which lay church members can understand.

3. Theological training should include more study of confessions and of the actual texts of dialogue conclusions.

4. Exchanges between both faculty and students should be promoted more strongly. Grant programmes, research and dissertation projects on dialogue issues should receive more support.

5. The confession of faith of 381 (Nicene-Constantinopolitan) should be used in worship in the participating churches. Discussion must be continued on the tradition of this creed in the West.

6. The question of mutual recognition of Holy Baptism should continue to be dealt with and discussed by the Orthodox churches and the churches of the Reformation.

7. Common translations of the Holy Scriptures, or passages to be used in worship, should be undertaken in the languages in which they do not yet exist.

8. The following are suggested topics for future dialogues: prayer and spirituality, teachings about the sacraments, ecclesiology, ethical and socio-ethical issues.

9. Shared prayer services should continue to be promoted.

10. Joint activity in the areas of pastoral care, social service, congregational encounters, youth work etc. should be further developed.

11. The issue of marriages between persons of different confessions should be discussed and recommendations made for worship and pastoral guidance.

12. The different positions of the churches on eucharistic hospitality should be made clear to lay church members.

The participants in this consultation support the goals of the Charta Oecumenica. The connection between these goals and work on dialogues must remain visible.

Helsinki, 26 September 2001

(signed)

Bishop Juha Pihkala

Metropolitan Dr. Athanasios
of Heliopolis and Theira

KONFERENZ EUROPÄISCHER KIRCHEN UND DIE EVANGELISCH-LUTHERISCHE KIRCHE FINNLANDS

Konsultation

über die Rezeption der Dialoge zwischen den Orthodoxen Kirchen und den
Kirchen der Reformation: „Sind die Felder reif für die Ernte? Die Rezeption
der Dialoge zwischen unseren Kirchen“

Helsinki, Finnland von 23. bis 26. September 2001

1. Ursprünge und Ziele

Die im Thema der Konferenz enthaltene Frage „Sind die Felder reif für die Ernte?“ (Joh 4:35) deutet auf einen dynamischen Prozess: Eine Saat ist ausgestreut, sie wächst heran, der Frucht und der Ernte entgegen. Die ökumenische Bewegung der europäischen Kirchen, wie sie in der KEK seit fast einem halben Jahrhundert geschieht, weist einen Reifungsprozess im Blick auf kirchliche Einheit hin. Das ist zugleich eine Bewegung auf ein eschatologisches Ziel hin. Etwas von dieser Dynamik ist auch auf dieser Auswertungskonsultation deutlich geworden.

Die Konsultation in dem geschichtsträchtigen Helsinki verlief zu einem Zeitpunkt weltpolitischer Krise, zugleich in einer Zeit intensiver Bemühungen der europäischen Staaten um ihre politische, wirtschaftliche und kulturelle Integration. Die Kirchen sind von diesen äusseren Prozessen nicht unberührt. Es ist ihre Aufgabe, für das friedliche und fruchtbare Miteinander der Völker, Kulturen und Staaten einzutreten.

Der Studienleiter der KEK, Pr. Professor Dr. Viorel Ionita legte in seinem Einführungsreferat die Ursprünge und Ziele dieser Konsultation in Helsinki dar. Als Teil der Vorbereitungen der ökumenischen Versammlung in Graz 1997 hat der Schweizerische Evangelische Kirchenbund eine Konsultation in Dulliken (Dulliken I) durchgeführt über die „Grundfragen der Verständigung zwischen westlichen Protestantismus und östlicher Orthodoxie“. Im November 1997 nach der Grazer Vollversammlung stimmte die KEK zu, dass der Auswertung der Dialoge zwischen den Kirchen in Europa Priorität zukommt. Eine zweite Konsultation fand 1998 in Dulliken (Dulliken II) zum Thema „Kulturelle Faktoren in der Begegnung zwischen westlichem Protestantismus und östlicher Orthodoxie“ statt. Eine dritte Konsultation wurde von der Evangelischen Kirche in Deutschland und der KEK im November 1999 (Dulliken III) veranstaltet zum Thema „Kulturelle Aspekte bei orthodox-protestantischen Gesprächen und Begegnungen“ und emp-

fahl a) dass der Rezeptionsprozess der Dialoge auf die Gemeindeebene ausgeweitet werden sollte, b) dass die Kirchen ihre Geschichte gemeinsam verarbeiten sollten, um dadurch einen neuen Zugang zu ihrer Vergangenheit zu gewinnen und Wege zur Versöhnung zu finden.

Helsinki (Dulliken IV) hat sich mit dem Prozess der Rezeption der Dialoge zwischen den orthodoxen Kirchen und den Kirchen der Reformation – ein Prozess der nicht nur am Ende der Dialoge sondern von Anfang an begleitend stattfinden soll – befasst. Er ist nicht nur ein Prozess der Information sondern der Unterscheidung und Beurteilung und findet statt in Zusammenarbeit von Dialoggeschehen und lokalem kirchlichen Leben. Gleichzeitig müssen wir fragen, welche Auswirkungen die Dialoge gegenseitig aufeinander haben und, ob es eventuell Unvereinbarkeiten zwischen ihnen gibt und wie sich die Dialoge zu den Erklärungen von Kirchengemeinschaft verhalten, die in den letzten Jahrzehnten in Europa beschlossen wurden: Konkordie reformatorischer Kirchen in Europa (Leuenberger Konkordie), 1973; Gemeinsame Feststellung von Meissen zwischen der EKD und der Kirche von England, 1988/1991 und die Porvooer Gemeinsame Feststellung zwischen den Britischen und Irischen Anglikanischen und den Nordischen und Baltischen Lutherischen Kirchen, 1992.

Die im ÖRK gegenwärtig vorhandenen Spannungen infolge der heftigen Kritik der orthodoxen Mitgliedskirchen an vorhandenen Entwicklungen können durch das sorgfältige Hören auf einander und durch den Aufbau von Vertrauen abgebaut und überwunden werden. Dazu hat die Konsultation in Helsinki einen Beitrag geleistet. Die Beteiligten an der Konsultation sind der Überzeugung, dass durch die Rezeption der Dialoge zwi-

schen den orthodoxen Kirchen und den Kirchen der Reformation die Verständigung und das Vertrauen verstärkt werden können.

2. Teilnehmer

Die Moderatoren der Konsultation waren Bischof Dr. Juha Pihkala von der Evangelisch-Lutherischen Kirche Finnlands und Metropolit Athanasios von Heliopolis und Theira als Vertreter des Patriarchates von Konstantinopel. Es waren anwesend sieben Teilnehmer aus fünf orthodoxen Kirchen: das Ökumenische Patriarchat und die Russische, Rumänische, Tschechisch-slowakische und Finnische Orthodoxe Kirche. Es waren dreizehn Lutheraner anwesend aus Finnland, Deutschland, Rumänien und Schweden. Eingeladen waren auch Vertreter der Kirche von England und der Waldenser Kirche in Italien sowie Repräsentanten der Kommission für Glauben und Kirchenverfassung des ÖRK, der Leuenberger Kirchengemeinschaft und des Finnischen Ökumenischen Rates.

Am Sonntag, den 23. September nahmen die Mitglieder der Konsultation an der orthodoxen Liturgie in der Uspenskij-Kathedrale betend teil. Die Morgengebete wurden abwechselnd gemäss der orthodoxen und lutherischen Tradition gehalten. Die Mitglieder der Konsultation haben am 25. September abends an ein öffentliches Friedensgebet vertreten von den Religionsgemeinschaften in Finnland am Senatsplatz teilgenommen.

3. Referate

Folgende Vorträge wurden gehalten: a) Prof. Risto Saarinen, Universität Helsinki, Finnland über „die Dynamik der theologischen Dialoge zwischen den orthodoxen Kirchen und den Kirchen der Reformation (1995-2000)“; dieser Vort-

rag betonte die positive Arbeit im Blick auf Soteriologie (Rechtfertigung und Theosis), eucharistische Ekklesiologie und Trinitätstheologie und stellte die orthodoxe Kritik am ÖRK zurück. Die Gefahr eines „perpetuum mobile“, immer wieder neue Texte zu produzieren, die weder von den Kirchen gebilligt noch den Gläubigen zugestellt worden sind, sollte uns dazu führen, zu mehr Kontakten, Begegnungen und gemeinsamem Leben zu ermutigen – obwohl es schwierig ist, dies in methodischer Weise zu tun. b) Pfr. Prof. Wolfgang Bienert, Universität Marburg, Deutschland, gab einen kronologischen Überblick über die Dialoge der Evangelischen Kirche in Deutschland mit der Russisch-Orthodoxen Kirche, dem Ökumenischen Patriarchat, der Rumänisch-Orthodoxen Kirche und der Bulgarisch-Orthodoxen Kirche. Er betonte folgende Punkte als notwendig für einen fruchtbaren Dialog: Vertrauen, Geduld und Beständigkeit – ebenso wie Bereitschaft, auf einander zu hören und von einander zu lernen. (c) Pr. Prof. Valer Bel, Universität Klausenburg/Cluj, Rumänien über „den bilateralen theologischen Dialog zwischen der Rumänischen Orthodoxen Kirche und der Evangelischen Kirche in Deutschland“; (d) Pfr. Dr. Colin Davey, Kirche von England, über „Die Rezeption des anglikanisch-orthodoxen Dialogs in der Kirche von England.“

In der darauffolgenden Diskussion erwähnten mehrere Teilnehmer den Generationswechsel der an den Dialogen Beteiligten. Andere führten eine Reihe von Beispielen an für zwischenkirchliche Kontakte und Austausch, einschließlich der lutherischen Teilnahme an den anglikanisch-orthodoxen Begegnungen in Rumänien und Dissertation zum Thema zwischenkirchlicher Dialoge. Diese Vorträge und ihre Diskussion gaben Anstoß für die Arbeit in zwei Gruppen über a) die

Dynamik, den Rezeptionsprozess und die Methodologie der verschiedenen Dialoge, und b) die Formen der Dialoge mit den orthodoxen Kirchen und ihr Verhältnis zu anderen Dialogen.

4. Ergebnisse der Aussprache

1. Es ist nötig eine klare gemeinsame Konzeption für die Einheit der Kirche zu erarbeiten. Dabei ist es eine Gefahr, dass einige schon nur mit gemeinsamen Handlungen und der Zusammenarbeit auf praktischer Ebene zufrieden sind. Zwei Sichtweisen müssen jedoch zusammengehalten werden: einerseits die Suche nach der Einheit im Glauben (Röm. 1:8-15), andererseits schon jetzt ein gemeinsames Handeln (1 Petr. 4:7-11). Auch wenn wir noch keine gemeinsame theologische Basis für die volle kirchliche Einheit haben, gibt es trotzdem schon eine Grundlage für gemeinsames Handeln, z.B. in der kirchlichen Diakonie.

2. In den Kirchen der Reformation ist eine Offenheit für Ausdrucksformen ostkirchlicher Liturgie gewachsen (z.B. Ikonen, liturgische und musikalische Elemente). Andererseits kann man in einigen orthodoxen Kirchen einen neuen Umgang mit der Heiligen Schrift in Predigt und Theologie feststellen. Die orthodoxe Spiritualität hat die westliche Liturgie und Spiritualität beeinflusst: das Nizäno-Constantinopolitanum in seiner ursprünglichen Fassung, die trinitarische Sichtweise des Fürbittengebetes und die Verwendung der Epiklese im eucharistischen Gebet, die Übernahme der Fürbittengebete und anderer Gebete und Gesänge und die geistliche Lehre über die Gebetspraxis der östlichen monastischen Tradition.

3. Die Dialoge zeigen, dass wir die Heilige Schrift als gemeinsamen Schatz haben. In ihr sind unterschiedliche ekkle-

siologische Akzente enthalten. In der patristischen Interpretation haben wir unser gemeinsames Erbe entdeckt. Die westlichen Gläubigen haben einen neuen Zugang zu der orthodoxen Liturgie als Schriftverkündigung von Gesang und Lobpreis gefunden.

4. Die Kirchen müssen sich fragen, ob sie etwas aufgeben können für die Einheit der Kirche. Was einigen als Opfer oder Herabsetzung der Bedingungen erscheint, ist für andere eine neue Sichtweise eines klassischen Themas, so z.B. die Frage des Bleibens der Kirchen in der Apostolizität. Jede Kirche muss jedoch Sorge dafür tragen, dass Veränderungen bei Interpretationen nicht zu einem theologischen Substanzverlust oder kirchlichen Identitätsverlust führen. Im ökumenischen Dialog muss die eigene konfessionelle Identität in Hinblick auf verschiedene Dialoge gewahrt bleiben. Gleichzeitig muss der Dialogpartner klar ekklesiologisch identifizierbar sein. Nur so können die Dialoge zu einer gegenseitigen Bereicherung führen. Ein Beispiel dafür ist, dass für die Orthodoxen die Anerkennung der Heiligen Taufe nicht als isolierter Akt ausgesprochen werden kann, weil sie mit Fragen der Ekklesiologie und des Amtes verbunden ist. Die Frage der gastweisen Zulassung zur Eucharistie wird von den Kirchen der Reformation mit theologischen Argumenten begründet, für die orthodoxen Kirchen ist sie mit der Voraussetzung der Glaubenseinheit zwischen den Kirchen verbunden.

5. Die Fragestellung muss nicht nur lauten, was haben wir in den Dialogen von einander gelernt, sondern auch, was haben die Dialogpartner von anderen Dialogen gelernt. Für einige Kirchen besteht die Motivation zum Dialog nicht darin, von einander zu lernen, sondern den anderen ein Zeugnis von ihrem eige-

nen Glauben zu geben. Im allgemeinen betrachten sowohl die Orthodoxen als die Kirchen der Reformation die Dialoge als einen Prozess der gegenseitigen Bereicherung. Die Dialoge können sich gegenseitig auch dann bereichern, wenn wir die lokalen Dialoge in Beziehung setzen zu den Dialogen auf Weltebene. Hinter den Ergebnissen der internationalen Dialoge steht nur die Autorität der Kommissionen, solange die Resultate von den beteiligten Kirchen nicht rezipiert wurden. Z.B. haben die Orthodoxen die erste Etappe der Dialoge mit den Altkatholiken und den Orientalisch-Orthodoxen, die wichtige Übereinstimmungen hervorgebracht haben, abgeschlossen, aber diese haben noch nicht zu einer wesentlichen Veränderung der Beziehungen zwischen diesen Kirchen geführt. Die vollständige Rezeption schließt die Umsetzung der Dialogresultate in die kirchliche Praxis ein.

6. Manche Spannungen, die zwischen den Kirchen bestehen, sind nicht nur theologisch begründet, sondern auch auf Entwicklungen der postmodernen Gesellschaft und der globalisierten Welt zurückzuführen. Gleichwohl darf eine theologische Klärung der strittigen Fragen nicht vermieden werden. Diese Klärungen können dann als Grundlage für ein verstärktes gemeinsames Handeln der Kirchen in der Gesellschaft angesehen werden.

5. Empfehlungen

Als eine Gruppe von Delegierten aus orthodoxen und anderen Mitgliedskirchen der KEK, die bisher miteinander in bilateralen Dialogen verbunden sind, machen wir die folgenden Vorschläge. Das Ziel dieser Vorschläge ist, dass die Kirchen in Europa lernen, einmütig zu sprechen, um auf die Herausforderungen der säkularisierten Gesellschaft zu antworten. Schon jetzt sollen die Kirchen Schritte

zu einem gemeinsamen Zeugnis des Glaubens in der Gesellschaft unternehmen.

Empfehlungen für die theologische und kirchlich-pastorale Arbeit (1-12)

1. Eine Vernetzung der Dialoge soll angestrebt werden. Ihre Ergebnisse sollen so formuliert werden, dass die Dialoge sich gegenseitig ergänzen. Dadurch soll der eine Prozess der einen ökumenischen Bewegung deutlich werden.

2. Die Dialogdokumente und ihre Ergebnisse müssen auch in einer für Gläubige verständlichen Sprache zum Ausdruck gebracht werden.

3. In der theologischen Ausbildung sollen das Studium der Konfessionskunde erweitert und die aktuellen Texte der Dialogergebnisse einbezogen werden.

4. Ein Austausch von Lehrenden und Studierenden soll verstärkt gefördert werden. Stipendienprogramme Forschungs- und Dissertationsprojekte zu Fragen der Dialoge sollen stärker unterstützt werden.

5. Das Glaubensbekenntnis von 381 soll in den Gottesdiensten der beteiligten Kirchen Verwendung finden. Gleichzeitig muss das Gespräch über die abendländische Tradition dieses Bekenntnisses fortgeführt werden.

6. Die Frage der gegenseitigen Anerkennung der Heiligen Taufe soll durch die orthodoxen Kirchen und die Kirchen der Reformation behandelt und weiterdiskutiert werden.

7. Eine gemeinsame Übersetzung der Heiligen Schrift oder der gottesdienstlichen Perikopen in die Landessprache soll angestrebt werden, wo sie noch nicht vorhanden sind.

8. Als weitere Dialogthemen werden vorgeschlagen: Gebet und Spiritualität, Sakramentenlehre, Ekklesiologie, ethische und sozioethische Fragen.

9. Eine gemeinsame Gebetspraxis soll weiter gefördert werden.

10. Das gemeinsame Handeln in Bereichen der Seelsorge, Diakonie, Gemeindebegegnungen, Jugendarbeit usw. soll weiterentwickelt werden.

11. Die Frage der konfessionsverschiedenen Ehen soll zu gottesdienstlichen und pastoralen Empfehlungen geführt werden.

12. Die verschiedenen Positionen der Kirchen in der Frage der eucharistischen Gastbereitschaft soll den Gläubigen verdeutlicht werden.

Die Teilnehmenden der Konsultation unterstützen die Ziele der Charta Oecumenica. Die Verbindung der Dialogarbeit mit ihren Zielen muss sichtbar bleiben.

Helsinki, den 26. September 2001

Bischof Dr. Juha Pihkala

Metropolit Dr. Athanasios
von Heliopolis und Theira

CHARTA OECUMENICA

Suuntaviivat laajempaan yhteistyöhön Euroopan kirkkojen kesken

“Kunnia Isälle, ja Pojalle, ja Pyhälle Hengelle”

Euroopan kirkkojen konferenssina (EKK) ja Euroopan katolisten piispainkonferenssien neuvostona (CCEE) me olemme lujasti päättäneet Baselissa (1989) ja Grazissa (1997) pidettyjen kahden Euroopan ekumeenisen yleiskokouksen sanomien hengessä säilyttää ja kehittää edelleen sitä yhteyttä, joka keskuudessamme on jo päässyt kasvuun. Kiitämme Kolmiyhteistä Jumalaamme siitä, että hän ohjaa Pyhän Hengen kautta askeleemme kohti yhä syvempää yhteyttä.

Monet ekumeenisen yhteistyön muodot ovat jo osoittautuneet toimiviksi. Kristuksen rukous kuuluu: “...että he kaikki olisivat yhtä, niin kuin sinä, Isä, olet minussa ja minä sinussa. Niin tulee heidänkin olla yhtä meidän kanssamme, jotta maailma uskoisi sinun lähettäneen minut” (Joh. 17:21). Jos haluamme olla uskollisia tälle rukoukselle, emme voi olla tyytyväisiä nykyiseen tilanteeseen. Meidän tulee sen sijaan olla tietoisia syyllisyydestämme ja valmiita katumukseen. Meidän tulee pyrkiä voittamaan kaikki se jakautuminen, jota vielä on keskuudessamme,

niin että voimme yhdessä julistaa evankeliumin sanomaa uskottavasti kaikille ihmisille.

Kuunnellen yhdessä Jumalan sanaa Pyhässä Raamatussa ja kutsuttuina tunnustamaan yhteistä uskoamme ja toimimaan yhdessä sen totuuden mukaisesti, jonka olemme oivaltaneet, antakaamme todistus rakkaudesta ja toivosta, jotka on tarkoitettu kaikille ihmisille.

Eurooppa – Atlantilta Uralille, Nordkappista Välimerelle – on nyt kuulttuurisesti pluralistisempi kuin milloinkaan ennen. Evankeliumin mukaisesti me haluamme puolustaa Jumalan kuvaksi luodun ihmisen arvoa ja työskennellä yhdessä kirkkoina kansojen ja kulttuurien keskinäisen sovinnon rakentamiseksi.

Tässä hengessä me hyväksymme tämän asiakirjan yhteisenä sitoutumisenamme vuoropuheluun ja yhteistyöhön. Se antaa kuvan perustavista ekumeenisista vastuualueista ja niistä johtuvista toiminnan suuntaviivoista ja sitoumuksista. Sen

tarkoituksena on edistää ekumeenista dialogin ja yhteistyön kulttuuria kirkon elämän kaikilla tasoilla ja antaa sille yhteisesti sovitut kriteerit. Tämä asiakirja ei ole kuitenkaan luonteeltaan virallisesti velvoittava tai dogmaattinen eikä sillä ole kirkkolain sitovuutta. Sen auktoriteetti perustuu Euroopan kirkkojen ja ekumeenisten järjestöjen vapaaehtoiseen sitoutumiseen. Tämän perustekstin pohjalta ne voivat muotoilla omat paikalliset lisäyksensä, jotka vastaavat niiden omia erityishaasteita ja niistä johtuvia sitoumuksia.

I. USKOMME “YHDEN, PYHÄN, YHTEISEN JA APOSTOLISEN KIRKON”

“Pyrkikää rauhan sitein säilyttämään Hengen luoma ykseys. On vain yksi ruumis ja yksi Henki, niin kuin myös se toivo, johon teidät on kutsuttu, on yksi. Yksi on Herra, yksi usko, yksi kaste! Yksi on Jumala, kaikkien Isä! Hän hallitsee kaikkea, vaikuttaa kaikessa ja on kaikessa.” (Ef. 4: 3-6)

1. Yhdessä kutsuttuina uskon ykseyteen

Jeesuksen Kristuksen evankeliumin mukaisesti, Pyhän Raamatun todistusta seuraten ja sen mukaan kuin uskomme on ilmaistu ekumeenisessa Nikean-Konstantinopolin uskontunnustuksessa vuodelta 381, me uskomme Kolmiyhteiseen Jumalaan, Isään, Poikaan ja Pyhään Henkeen. Koska me tässä tunnustamme “yhden, pyhän, yhteisen ja apostolisen kirkon”, meidän tärkein ekumeeninen tehtävämme on ilmaista tätä ykseyttä, joka on aina Jumalan lahja.

Perustavat eroavaisuudet uskonkäsityksissä ovat yhä vielä näkyvän ykseyden esteinä. Kirkosta ja sen ykseydestä,

sakramenteista ja viroista on erilaisia näkemyksiä. Emme saa tyytyä tähän tilanteeseen. Jeesus Kristus on ristillä paljastanut meille rakkautensa ja sovituksen salaisuuden. Hänen seuraajinaan tahdomme tehdä kaikkemme voittaaksemme ne ongelmat ja esteet, jotka vielä jakavat kirkkoja.

Me sitoudumme

- noudattamaan Efesolaiskirjeen apostolista kehoitusta ja etsimme hellittämättä yhteisymmärrystä Kristuksen pelastussanomasta evankeliumissa,
- raivaamaan Pyhän Hengen voimassa tietä kohti Jeesuksen Kristuksen kirkon näkyvää ykseyttä yhdessä uskossa, joka saa ilmauksensa kasteen vastavuoroisessa tunnustamisessa, eukaristisessa yhteydessä samoin kuin yhteisessä todistuksessa ja palvelussa.

II. KOHTI KIRKKOJEN NÄKYVÄÄ YHTEYTTÄ EUROOPASSA

“Kaikki tuntevat teidät minun opetuslapsikseni, jos te rakastatte toisianne.” (Joh. 13:35)

2. Evankeliumin julistaminen yhdessä

Kirkkojen kaikkein tärkein tehtävä Euroopassa on yhteinen evankeliumin julistus sekä sanoin että teoin kaikkien pelastukseksi. Sekä yhteisöt että yksilöt ovat laajamittaisesti kadottaneet elämänsuunnan ja irtautuneet kristillisistä arvoista. Tämä haastaa kristittyjä todistamaan uskostaan ennen muuta vastauksena elämäntarkoituksen kyselyyn, jota esiintyy niin monessa muodossa. Tämä todistus edellyttää yhä suurempaa paneutumista kristilliseen kasvatukseen (esim. rippi-

koulussa) ja sielunhoitoon paikalliseurakunnissa sekä kokemusten jakamista näillä alueilla. Yhtä tärkeää on, että koko Jumalan kansa yhdessä välittää evankeliumia julkisuudessa. Tämä merkitsee myös vastuullista sitoutumista sosiaalisiin ja poliittisiin kysymyksiin.

Me sitoudumme

- keskustelemaan toisten kirkkojen kanssa evankelioimissuunnitelmistamme, sopimaan siitä niiden kanssa ja siten välttämään riskin ajautua vahingolliseen kilpailuun ja uusiin jakautumisiin,
- tunnustamaan, että jokaisella on oikeus valita vapaasti omantuntonsa mukaan uskontonsa ja kirkkoon kuulumisensa. Tämä merkitsee sitä, että ketään ei houkutella kääntymään moraalisen painostuksen keinoin tai aineellisilla eduilla, muttei myöskään estetä ketään omasta vapaasta tahdostaan kääntymään toiseen uskoon tai kirkkoon.

3. Lähemmäksi toisiamme

Meidän tulee yhdessä käydä evankeliumin hengessä kristillisten kirkkojen historian uudelleenarviontiin. Historiaamme ovat leimanneet monet myönteiset kokemukset mutta myös skismat, vihamielisyys ja jopa aseelliset selkkaukset. Ihmisten syylistyminen väärin tekoihin ja rakkauden puute sekä usein esiintynyt uskon ja kirkon väärinkäyttäminen poliittisiin tarkoituksiin ovat vakavasti vahingoittaneet kristillisen todistuksen uskottavuutta.

Sen vuoksi ekumenian lähtökohtana on kristittyjen sydämen uudistuminen ja valmius katumukseen ja parannukseen. Ekumeeninen liike on jo auttanut rakentamaan sovintoa.

On tärkeää, että tunnustamme erilaisten kristillisten traditioiden hengelliset rikkaudet, opimme toinen toisiltamme ja siten otamme vastaan nämä lahjat. Jotta ekumeeninen liike voisi kukoistaa, on erityisen välttämätöntä ottaa huomioon nuorten ihmisten kokemukset ja odotukset ja aktiivisesti kannustaa heitä osallistumaan.

Me sitoudumme

- voittamaan kussakin kirkossa esiintyvät itseriittoisuuden tunteet, poistamaan ennakkoluuloja sekä pyrkimään molemmin puolin kohtaamaan toisiamme ja olemaan käytettävissä toinen toisemme apuna,
- edistämään ekumeenista avoimuutta ja yhteistyötä kristillisessä kasvatuksessa, teologisessa koulutuksessa, täydennyskoulutuksessa ja tutkimustyössä.

4. Yhdessä toimiminen

Monenlaisia yhteisen toiminnan muotoja toteutetaan jo nyt ekumeenisesti. Eri kirkkojen kristityt elävät monasti rinnakkain. He ovat vuorovaikutuksessa keskenään ystävyys-suhteissaan, asuinalueillaan, työpaikallaan ja perhepiirissä. Erityisesti olisi tuettava eri kirkkokuntiin kuuluvien avioliittoja, niin että niissä voitaisiin kokea ekumeniaa jokapäiväisessä elämässä.

Suosittellemme sitä, että paikallisen, alueellisen, valtakunnallisen ja kansainvälisen tason yhteistoiminnan edistämiseksi asetettaisiin ja pidettäisiin yllä kahdenvälisiä ja monenvälisiä ekumeenisia elimiä. Euroopan tasolla on välttämätöntä vahvistaa Euroopan kirkkojen konferenssin ja Euroopan katolisten piispainkonferenssien neuvoston (CCEE) yhteistyötä ja järjestää edelleen Euroopan ekumeenisia yleiskokouksia.

Kirkkojen välisissä konfliktitilanteissa tulisi tarpeen mukaan tehdä sovitteluun ja rauhaan tähtääviä aloitteita ja/tai tukea niitä.

Me sitoudumme

- toimimaan yhdessä kirkon elämän kaikilla tasoilla, missä vain olosuhteet sen sallivat eikä esteinä ole mitään uskoon perustuvia tai muuten erittäin painavia tarkoituksenmukaisuussyitä,
- puolustamaan vähemmistöjen oikeuksia ja hälventämään väärinkäsityksiä ja ennakkoluuloja enemmistö- ja vähemmistökirkkojen väliltä omissa maissamme.

5. Yhdessä rukoileminen

Ekumeeninen liike elää siitä, että kuulemme Jumalan sanaa ja annamme Pyhän Hengen tehdä työtä meissä ja meidän kauttamme. Tämän armon voimassa on tehty monia erilaisia aloitteita, joiden tarkoituksena on syventää rukouksen ja jumalanpalveluksen avulla hengellistä yhteyttä kirkkojen välillä ja rukoilla Kristuksen kirkon näkyvän ykseyden toteutumisesta. Eukaristisen yhteyden puuttuminen on erityisen kipeä merkki monien kristillisten kirkkojen välillä vallitsevasta jakautuneisuudesta.

Eräissä kirkoissa suhtaudutaan varauksellisesti yhdessä rukoilemiseen ekumeenisissa tilaisuuksissa. Toisaalta monet virret ja liturgiset rukokset ovat meille yhteisiä, ennen muuta Herran rukous. Ekumeenisia jumalanpalveluksia on toteutettu laajalti. Nämä kaikki ovat olennainen osa meidän kristillistä spiritualiteettiamme.

Me sitoudumme

- rukoilemaan toistemme ja kristittyjen ykseyden puolesta,
- oppimaan tuntemaan ja arvostamaan muiden kirkkojen jumalanpalvelusta ja muita hengellisen elämän muotoja,
- ottamaan askeleita kohti eukaristisen yhteyden päämäärää.

6. Dialogin jatkaminen

Me kuulumme yhteen Kristuksessa. Tällä tosiasialla on perustava merkitys ajattellessamme teologisten ja eettisten näkemystemme eroja. Me emme ole kuitenkaan osanneet nähdä moninaisuuttamme lahjana, joka rikastuttaa meitä. Sen sijaan olemme antaneet oppia, etiikkaa ja kirkkojärjestystä koskevien näkemys-erojen ajaa kirkkoja erilleen toisistaan. Tällöin ovat tietyt historialliset olosuhteet ja erilaiset kulttuuritaustat usein saaneet näytellä ratkaisevaa osaa.

Ekumeenisen yhteyden syventämiseksi on ehdottomasti jatkettava yrityksiä saavuttaa yksimielisyys uskossa. Vain siten voidaan kirkolliselle yhteydelle antaa teologinen perusta. Dialogille ei ole vaihtoehtoa.

Me sitoudumme

- jatkamaan huolellista ja tiivistä vuoropuhelua kirkkojemme välillä eri tasoilla ja selvittämään, miten kirkkojen viralliset elimet voivat ottaa vastaan ja panna täytäntöön dialogissa saavutetut löydöt,
- pyrkimään ristiriitatilanteissa dialogiin, erityisesti silloin, kun uhkana ovat erimielisyydet opin ja etiikan kysymyksissä, sekä käymään näistä asioista yhteistä keskustelua evankeliumin valossa.

III. YHTEINEN VASTUUMME EUROOPASSA

“Autuaita rauhantekijät: he saavat Jumalan lapsen nimen.” (Matt. 5:9)

7. Osallistuminen Euroopan rakentamiseen

Uskonnollisessa ja kulttuurisessa mielessä Eurooppa on jo vuosisatojen ajan kehittänyt luonteeltaan pääasiassa kristilliseksi. Kristityt eivät ole kuitenkaan onnistuneet estämään sitä, että eurooppalaiset ovat saaneet aikaan kärsimystä ja tuhoa sekä Euroopan sisällä että sen ulkopuolella. Me tunnustamme oman osuutemme vastuusta tähän syyllisyyteen ja pyydämme anteksiantamusta Jumalalta ja lähimmäisiltämme.

Meidän uskomme auttaa meitä ottamaan oppia menneestä ja vaikuttamaan siihen, että kristillisestä uskosta ja lähimmäisenrakkaudesta voi tulla toivon lähde moraalille ja etiikalle, kasvatukselle ja kulttuurille sekä poliittiselle ja talouselämälle niin Euroopassa kuin kaikkialla maailmassa.

Kirkot tukevat Euroopan integraatiota. Yhteys ei voi kestää ilman yhteisiä arvoja. Olemme vakuuttuneita siitä, että kristinuskon hengellinen perintö on Euroopalle innoituksen ja sisäisen rikkauden voimanlähde. Me työskentelemme kristillisen uskomme pohjalta rakentaaksemme inhimillistä, sosiaalisesti tietoista Eurooppaa, jossa vallitsevat ihmisoikeudet ja rauhan, oikeudenmukaisuuden, vapauden, suvaitsevaisuuden, osallistumisen ja solidaarisuuden perusarvot. Pidämme samoin ehdottomasti kiinni elämän kunnioittamisesta, avioliiton ja perheen arvosta, köyhien puolelle asettumisesta, valmiudesta antaa anteeksi ja myötätuntoisuudesta kaikissa asioissa.

Kirkkoina ja kansainvälisinä yhteisöinä meidän tulee pyrkiä estämään vaara, että Eurooppa kehittyy integroituneeksi länneksi ja siitä erillään olevaksi idäksi. Kävämme myös Euroopan jakautumista pohjoiseen ja etelään. Samalla meidän on vältettävä eurooppakeskeisyyttä ja vahvistettava Euroopan vastuuntuntoa koko ihmiskunnasta, erityisesti köyhistä kaikkialla maailmassa.

Me sitoudumme

- etsimään yhteisymmärrystä sosiaalisen vastuumme sisällöstä ja päämääristä ja edustamaan suhteissamme Euroopan yhteiskunnallisiin ja valtiollisiin instituutioihin – mikäli mahdollista yhdessä – kirkkojen huolenaiheita ja näkemyksiä,
- puolustamaan perusarvoja niiden kaikenlaista loukkaamista vastaan,
- vastustamaan kaikkia yrityksiä väärinkäyttää uskontoa ja kirkkoa etnisiin ja nationalistisiin tarkoituksiin.

8. Kansojen ja kulttuurien sovinto

Alueellisten, kansallisten, kulttuuristen ja uskonnollisten traditioiden moninaisuus on mielestämme Eurooppaa rikastuttava asia. Monien ristiriitojen keskellä kirkkojen kutsumuksena on palvella yhdessä sovinnon aikaansaamista kansojen ja kulttuurien kesken. Tiedämme, että tämän tärkeänä edellytyksenä on rauha kirkkojen kesken.

Yhteisenä pyrkimyksenämme on paneutua evankeliumin hengessä poliittisiin ja sosiaalisiin kysymyksiin ja olla mukana ratkaisemassa niitä. Koska tähdenämme ihmisarvoa ja kunnioitamme jokaista yksilöä Jumalan kuvaksi luotuna, puolustamme kaikkien ihmisten ehdotonta tasa-arvoa.

Tarkoituksemme on kirkkoina yhdistää voimamme edistämään Euroopan demokratisoitumisprosessia. Me sitoudumme työskentelemään sellaisten rauhan rakenteiden puolesta, jotka perustuvat ristiriitojen väkivallattomaan ratkaisemiseen. Tuomitsemme kaikenlaisen väkivallan toista ihmistä kohtaan, erityisesti naisiin ja lapsiin kohdistuvan väkivallan.

Sovintoon kuuluu yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden edistäminen kaikkien kansojen sisällä ja niiden välillä. Tämä merkitsee ennen muuta rikkaiden ja köyhien välisen kuilun umpeuttamista ja työttömyyden poistamista. Me toimimme yhdessä omalta osaltamme sen hyväksi, että siirtolaiset, pakolaiset ja turvapaikan etsijät saavat Euroopassa inhimillisen vastaanoton.

Me sitoudumme

- torjumaan kaikkia sellaisia nationalistin muotoja, jotka johtavat toisten kansojen ja kansallisten vähemmistöjen sortamiseen, ja etsimään aktiivisesti väkivallattomia ratkaisuvaihtoehtoja,
- vahvistamaan naisten asemaa ja yhtäläisiä oikeuksia kaikilla elämänaloilla ja edistämään naisten ja miesten välistä kumppanuutta kirkossa ja yhteiskunnassa.

9. Luomakunnan turvaaminen

Jumalan, Luojamme, rakkauteen uskoen me kiitämme luomakunnan lahjasta ja luonnon suuresta arvosta ja kauneudesta. Meitä kuitenkin kauhistuttaa nähdä, miten luonnonvaroja riistetään välittämättä niiden todellisesta arvosta tai ottamatta huomioon niiden rajallisuutta ja piittaamatta tulevien sukupolvien hyvinvoinnista.

Me haluamme olla yhdessä luomassa kestäviä elinehtoja koko luomakunnalle. Meillä on Jumalan edessä vastuu siitä, että saadaan voimaan yhteiset kriteerit, joiden pohjalla tehdään ero sen välillä, mitä ihmiset kykenevät tieteellisesti ja teknisesti toteuttamaan, ja mitä heidän ei eettisesti arvioiden tulisi tehdä.

Me suosittelemme, että Euroopan kirkossa alettaisiin viettää Luomakunnan varjelemisen ekumeenista rukouspäivää.

Me sitoudumme

- pyrkimykseen omaksua elämäntapa, joka on vapaa taloudellisista paineista ja kulutuskeskeisyydestä, sekä elämänlaatu, joka on tietoinen vastuutaan ja luonnon kestävyys ehdoista,
- tukemaan kirkollisia ympäristöjärjestöjä ja ekumeenisia verkostoja niiden toiminnassa luomakunnan turvaamiseksi.

10. Yhteyden vahvistaminen juutalaisuuteen

Meidät on sidottu ainutlaatuihin yhteyteen Israelin kansan, liiton kansan kanssa. Tätä liittoa Jumala ei ole koskaan purkanut. Uskomme mukaan juutalaiset sisaremmme ja veljemme ovat "...Jumalalle rakkaita, isien tähden. Jumala ei peruuta lahjojaan eikä antamaansa kutsua" (Room. 11: 28-29). Ja heidät "...Jumala on ottanut lapsikseen ja antanut heille kirkkautensa. Heidän kanssaan hän on tehnyt liitot, heille hän on antanut lain, jumalanpalveluksen ja lupaukset. Heidän ovat kantaisät, heistä on Kristus ihmisenä lähtöisin..." (Room. 9: 4-5).

Me pahoittelemme kaikenlaisia antisemitismin ilmauksia, kaikkia vihan ja vainon purkauksia ja tuomitsemme ne. Me pyydämme Jumalalta anteeksi juutalaisvas-

taisia asenteita kristittyjen keskuudessa ja pyydämme sovintoa juutalaisilta sisariltamme ja veljiltämme.

On ehdottoman tärkeää kasvattaa kirkkojemme jumalanpalveluksessa ja opetuksessa, opissa ja elämässä tietoisuutta kristillisen uskon ja juutalaisuuden välillä olevasta vahvasta sidoksesta ja tukea kristillis-juutalaista yhteistyötä.

Me sitoudumme

- vastustamaan kaikkia antisemitismien ja juutalaisvastaisuuden muotoja kirkossa ja yhteiskunnassa,
- etsimään ja tiivistämään dialogia juutalaisten sisartemme ja veljiemme kanssa kaikilla tasoilla.

11. Suhteiden viljeleminen islamilaisuuteen

Euroopassa on elänyt muslimeja vuosisatojen ajan. Joissakin Euroopan maissa he muodostavat voimakkaita vähemmistöjä. Vaikka muslimien ja kristittyjen välillä on ollut ja yhä on paljon hyviä kontakteja ja naapuruussuhteita, molemmin puolin on kuitenkin olemassa vahvaa varauksellisuutta ja ennakkoluuloja. Niiden juuret ovat historian ja lähimenneisyyden kipeissä kokemuksissa.

Me haluaisimme vahvistaa kohtaamisia kristittyjen ja muslimien välillä ja lisätä kristillis-islamilaista dialogia kaikilla tasoilla. Suosittelemme erityisesti sitä, että keskustelisimme keskenämme uskostamme yhteen Jumalaan ja selventäisimme käsityksiä ihmisoikeuksista.

Me sitoudumme

- kohtelevaan muslimeja kunnioittavasti,
- tekemään muslimien kanssa yhteistyötä kummankin tärkeinä pitämässä asioissa.

12. Muiden uskontojen ja maailmankatsomusten kohtaaminen

Uskonnollisten ja uskonnottomien näkemysten ja elämäntapojen moninaisuudesta on tullut Euroopan kulttuurinen ominaispiirre. Itäiset uskonnot ja uudet uskonnolliset yhteisöt leviävät ja herättävät monien kristittyjen kiinnostusta. Tämän lisäksi yhä suuremmat ihmisjoukot hylkäävät kristillisen uskon, asennoituvat siihen välinpitämättömästi tai omaksuvat muita elämäkatsomuksia.

Me haluamme ottaa toisten kriittiset kysymykset vakavasti ja yrittää yhdessä käydä vilpitöntä keskustelua heidän kanssaan. On kuitenkin tehtävä ero niiden yhteisöjen välillä, joiden kanssa tulee etsiä dialogia ja kohtaamista, ja niiden välillä, joista on kristillisistä lähtökohdista käsin varoitettava.

Me sitoudumme

- tunnustamaan näiden ihmisten ja yhteisöjen uskonnon- ja omantunnonvapauden ja puolustamaan heidän oikeuttaan harjoittaa uskoaan tai vakautustaan yksin tai ryhmissä, yksityisesti tai julkisesti niiden oikeuksien puitteissa, jotka koskevat kaikkia,
- olemaan avoimia dialogille kaikkien hyvän tahdon ihmisten kanssa, ajamaan heidän kanssaan yhteisesti tärkeinä pitämiämme asioita ja todistamaan heille kristillisestä uskostamme.

Jeesus Kristus, yhden kirkon Herra, on vahvin toivomme sovitukselta ja rauhasta. Hänen nimessään haluamme jatkaa yhteistä polkuamme Euroopassa. Rukoilemme Jumalan johdatusta Pyhän Hengen voiman kautta.

“Toivon Jumala täyttäköön ilolla ja rauhalla meidät, jotka uskomme, niin että meillä Pyhän Hengen voimasta olisi runsas toivo.” (Room. 15:13)

Euroopan kirkkojen konferenssin ja Euroopan katolisten piispainkonferenssien neuvoston presidentteinä me luovutamme tämän Charta Oecumenican kaikille kirkkoille ja piispainkonferensseille Euroopassa hyväksyttäväksi perustekstinä ja sovellettavaksi näiden paikalliseen tilanteeseen.

Näin suositellen me täten allekirjoittamme Charta Oecumenican Euroopan ekuumeenisen kohtaamisen tilaisuudessa ensimmäisenä sunnuntaina yhdessä vietetyn pääsiäisen jälkeen vuonna 2001.

Strasbourg, 22.04.2001

Metropoliitta Jérémie

Euroopan kirkkojen konferenssin
presidentti

Kardinaali Vlk

Euroopan katolisten piispainkonferenssien neuvoston presidentti

SUOMEN EVANKELIS-LUTERILAISEN KIRKON, SUOMEN VAPAAKIRKON JA SUOMEN HELLUNTAIHERÄTYKSEN 2. KOLMIKANTANEUVOTTELU

TIEDONANTO

Suomen evankelis-luterilainen kirkko, Suomen Vapaakirkko ja Suomen Helluntaiherätys pitivät 26.-27. marraskuuta 2001 Porin ev.lut. seurakuntien kurssikeskuksessa Silokalliossa toisen yhteisen neuvottelukokouksen. Neuvottelujen aiheena oli *Uusi elämä Kristuksessa ja armolahjat*.

Ensimmäisen kerran nämä kolme kirkkokuntaa kokoontuivat yhdeksän vuotta aikaisemmin 1992 Jyväskylän Vesalassa. Vesalan kokous puolestaan perustui Suomen ev.lut.kirkon aikaisemmin käymiin kahdenkeskisiin keskusteluihin erikseen kahden muun osapuolen kanssa. Vesalassa käsiteltiin useita yhteisiä teemoja kuten mm. uskonnonopetus, hautausmaamiskäytäntö, yhteisöjen oikeudellinen asema, väestökirjanpito, yhteisöverotus ja kansainvälisen kehityksen asettamat haasteet. Yhtenä aiheena käsiteltiin myös evankelikaalisuutta ja karismaattisuutta. Silokallion kokouksessa keskityttiin viimeksi mainittuun aiheeseen sekä kysyttiin mikä on karismojen eli armolahjojen suhde siihen uuteen elämään, jonka Kristus uskon kautta lahjoittaa.

Valtuuskuntia johtivat piispa Ilkka Kantola (luterilainen kirkko), kirkkokunnan johtaja Olavi Rintala (Vapaakirkko) ja päätoimittaja Valtter Luoto (Helluntaiherätys). Kussakin valtuuskunnassa oli 10 jäsentä.

Esitelmän aiheesta *"Usko, uusi elämä, pyhitys ja kilvoitus"* piti Juhani Forsberg (lut), jota Väinö A. Hyvönen (vap) ja Juhani Kuosmanen (hellunt) kommentoivat.

Aiheesta *"Paavalin karismaattisuus, terve oppi ja seurakuntien kaitsenta"* alusti Simo Lintinen (vap). Antti Laato (lut) ja Klaus Korhonen (hellunt) pitivät kommenttipuheenvuorot.

"Karismaattisuus tänään" –aiheesta alaotsikolla *Nykymaailma kristillisen sanoman osoitteena* alusti sosiologi Håkan Sandström sekä alaotsikolla *Karismaattisuuden nykyiset ilmenemismuodot ja niiden herättämät kysymykset* alustivat Hannu Vuorinen (vap) ja Timo Pokki (lut).

Esitelmissä ja niitä seuranneissa keskusteluissa kävi ilmi, että karismaattisuus ei ole uusi ilmiö, vaan sitä on eri muodoissa esiintynyt kristinuskon historian kaikissa vaiheissa. Karismaattisuus kasvaa kaikkialla kristikunnassa ja elvyttää sen hengellistä elämää. Suomessa karismaattisuutta esiintyy myös neuvotteluun osallistuneissa kolmessa kirkkokunnassa, ja se tarjoaa uusia mahdollisuuksia ja asettaa uusia haasteita.

Neuvotteluissa todettiin myös, että karismaattisuus on osa laajempaa hengellisen elämän kokonaisuutta, joka perustuu Jumalan sovitustyöhön Kristuksessa ja uskonvanhurskauteen, jonka Jumala lahjoittaa yksin armosta uskon kautta.

Neuvottelun osapuolet olivat yhtä mieltä uskonpuhdistuksen keskeisestä sanomasta, uskonvanhurskaudesta. Yksityiskohdissa havaittiin sekä kirkkokuntien välillä että niiden sisällä eroavuuksia, mutta useassa peruskohdassa löytyi yhteinen pohja. Yhteisymmärrys ilmaistiin siinä, että Jumala vanhurskauttaa ihmisen yksin Kristuksen sovitustyön perusteella, uskon kautta ja yksin armosta. Myös keskusteltaessa siitä, mitä uusi elämä Kristuksessa on ja miten se ilmenee, todettiin, että kristityn uusi elämä perustuu joka päivä Kristuksen sovitustyöhön ja uskon kautta saatuu lahjavanhurskauteen.

Uusi elämä Kristuksessa ilmenee pyhityksenä. Sen tulee päivä päivältä kasvaa armon varassa. Uusi elämä on iloa ja rauhaa Pyhässä Hengessä: ”Jumalan valtakunta ei ole syömistä eikä juomista, vaan vanhurskautta, rauhaa ja iloa, jotka Pyhä Henki antaa” (Room. 14:17). Samalla tähän kasvuun sisältyy kilvoittelu, s.o. taistelu kristityssä vielä vaikuttavaa syntiä vastaan.

Raamatussa, erityisesti apostoli Paavalin kirjeissä, karismaattisuus tulee näkyviin eri muodoissa. Pyhä Henki synnyttää arkielämässä vaikuttavaa Hengen hedelmää ja varustaa armolahjoin erilaisiin palvelutehtäviin. Pyhä Henki toimii myös sairaiden parantamisen, kielillä puhumisen ja profeetallisen julistuksen ja muiden armolahjojen kautta. Armolahjoja esiintyy seurakunnissamme, mutta niiden asemaan ja merkitykseen sisältyy erilaisia korostuksia. Olimme yhtä mieltä siitä, että armolahjoja tulee vaalia eikä torjua: ”Älkää sammuttako Henkeä” (1. Tess. 5:19) Pyhän Hengen lahjat ovat tarkoitettut koko seurakunnan palvelemiseksi, eikä vain yksilön hyödyksi. Sentähden armolahjojen arviointi kuuluu koko seurakunnalle ja sen kaitsennasta vastaaville. Karismaattisuus voi myös vääristyä, ja siksi sen tulee pysyä terveen raamatullisen uskon hallinnassa.

Neuvotteluissa keskusteltiin mahdollisuuksista, joita yhteiskunnan muuttuminen tarjoaa kirkoillemme ja seurakunnillemme. Vallitsevat kehitystrendit asettavat julistukselle ja seurakuntaelämälle haasteita ja kysymyksiä, joihin meillä ei ole helppoja vastauksia. Haluamme kohdata nämä haasteet tukeutuen terveeseen harkintakykyyn, perustuen Jumalan sanaan ja antautuen Pyhän Hengen johdattukseen. Tahdomme olla avoimia niille myönteisille mahdollisuuksille, joita armolahjat ja niiden vaaliminen tarjoavat kristilliselle elämälle seurakunnissamme ja kirkkoissamme sekä niiden lähetys- ja todistustehtävälle.

Pyrimme neuvottelussamme ymmärtämään toistemme näkemyksiä karismaattisuudesta ja etsimään siihen sisältyviä

mahdollisuuksia hengellisen elämän uudistamiseksi seurakunnissamme ja kirkoissamme. Käsityksissämme ilmeni erilaisia korostuksia, mutta ilmaisimme tahotomme käydä jatkossakin rakentavia kes-

kusteluja asiasta yhteisen palvelu- ja todistustehtävämme vahvistamiseksi.

Silokalliossa 27. marraskuuta 2001

Ilkka Kantola

Valtter Luoto

Olavi Rintala

**RAPORTTI STRASBOURGISSA PIDETYISTÄ
EUROOPAN KIRKKOJEN KONFERENSSIN
KESKUSKOMITEAN KOKOUKSESTA 18 – 19.4.2001
SEKÄ EUROPEAN ECUMENICAL ENCOUNTER –
KOKOUKSESTA
19 – 22.4.2001**

Sylvia Raulo

Euroopan kirkkojen konferenssin (EKK) keskuskomitea piti lyhyen kokouksen jo puoli vuotta edellisen kokouksensa jälkeen. Tärkein asia oli yleiskokouksen ajan muuttaminen kesäkuuhun 2003 sekä muut kokouksen valmisteluihin liittyvät päätökset. Keskuskomitean kokouksen jälkeen pidettiin yhdessä Euroopan katolisten piispainkokousten neuvoston sekä sadan nuoren kanssa European Ecumenical Encounter, tapaaminen, joka jatkoi EKK:n ja CCEE:n 1970-luvun lopulla alkaneiden kokousten sarjaa. Monessakin mielessä epämuodollisen kokouksen keskipiste oli Charta Oecumenica –asiakirjan ympärillä käytävä keskustelu. Kokouksen päätteeksi EKK:n presidentti metropoliitta Jérémie Ranskasta sekä CCEE:n kautensa päättävä puheenjohtaja kardinaali Vlk Tshekinmaalta allekirjoittivat asiakirjaan liittyvän suosituksen, joka lähetetään kaikille EKK:n ja CCEE:n jäsenkirkoille asiakirjan saatteena.

**Euroopan kirkkojen konferenssin keskuskomitean kokous
18 – 19.4.2001**

EKK:n keskuskomitea kokoontui jo toisen kerran puolen vuoden sisään. Kokous ei kestänyt kuin puolitoista päivää. Samaan aikaan CCEE piti täysistuntoaan. Lisäksi oli yhteinen illanvietto CCEE:n kolmikymmenvuotispäivän kunniaksi.

EEK:n seuraava yleiskokous Norjassa

Yksi syy keskuskomitean kokouksen pitämiseen oli yleiskokouksen lähestyessä tarvittavat päätökset. Kokous pidetään Trondheimissa 25.6. – 2.7.2003. Lähinä taloudellisista syistä kokous päätettiin siirtää aiemmin sovitusta syyskuusta kesäkuun lopulle. Näin joudutaan samaan tilanteeseen kuin 1997, jolloin EKK:n ja LML:n yleiskokoukset seurasivat toisiaan hyvin lyhyen ajan sisällä. Mm. pohjoisten luterilaisten kirkkojen kannalta tilannetta ei voi pitää onnellisena, mutta taloudelliset realiteetit on otettava huomioon.

Yleiskokouksen talous puhutti muutenkin ja erityisesti aiemmin tehty päätös, jonka mukaan EKK ei enää tue köyhien jäsenkirkkojensa edustajien osallistumista yleiskokoukseen, mikäli kirkot eivät ole maksaneet jäsenmaksujaan. Koska yleiskokouksen talous näyttää kohtuulliselta, todettiin, että aiemmin tehdystä päätöksestä poiketaan.

Yleiskokouksen temaattiseen työskentelyyn ei juurikaan ehditty paneutua. Yksi tärkeimmistä asioista tulee kuitenkin olemaan Charta Oecumenican ja sen toivotavasti synnyttämien reaktioiden ja toimenpiteiden arviointi.

Yleiskokouksen valmisteluryhmän puheenjohtajaksi valittiin presidiumin nykyinen pohjoismainen jäsen Margarethe Isberg Ruotsin kirkosta. Kokouksen järjestävänä sihteerinä toimii pastori Berit Lanke Trondheimista. Hän tuntee EKK:n hyvin jo useamman vuoden ajalta. Piispa Finn Wagle on myös EKK:n keskuskomitean jäsen. Norjalaiset toivat useaan otteeseen esiin halunsa laajentaa kokouksen valmistelua muihin pohjoismaisiin kirkkoihin. Asian tiimoilta järjestettiin neuvottelu, jossa ei kuitenkaan käynyt ilmi, mitä tämä konkreettisesti olisi. Todettiin, että EKK:n keskuskomitean pohjoismaiset jäsenet ovat yksi tärkeä verkosto, samoin suurten luterilaisten kirkkojen ekumeeniset sihteerit. Sekä ruotsalaiset että allekirjoittanut yrittivät muistuttaa, että yleiskokouksen valmistelut ovat ekumeeninen asia, mutta tanskalaiset ja norjalaiset eivät tuntuneet innostuvan Pohjoismaisen ekumeenisen neuvoston kytkemisestä mukaan.

Vähän paremmin suhtauduttiin kansallisten ekumeenisten neuvostojen rooliin. Sen sijaan oltiin valmiita esim. Suomen ortodoksisen kirkon edustajien mukaan ottamiseen. Itse koin asenteen vähän ongelmallisena, olkoonkin, että EKK muo-

dostuu jäsenkirkkoistaan. Mielestäni olemassa olevia ekumeenisiä rakenteita tulisi käyttää hyväksi mahdollisuuksien mukaan.

Jäsenkirkot

Kysymys jäsenyydestä ja sen ehdoista on ollut esillä jokaisessa keskuskomiteassa viimeisten vuosien aikana. Myös KMN pohtii omalta osaltaan asiaa. EKK on nyt nimittänyt työryhmän pohtimaan jäsenyyden edellytyksiä. Se tulee tekemään mahdolliset ehdotukset EKK:n peruskirjaan tehtävistä muutoksista seuraavaan keskuskomitean kokoukseen mennessä. Kyseessä on hyvin kauaskantoinen kysymys, johon ei ole helppoja ratkaisuja. Oma kirkkomme joutuu myös ottamaan asioihin kantaa ja olisi hyvä valmistautua asiaan liittyviin periaatteellisiin ja käytännöllisiin ratkaisuihin. Kyseessä on kirkollisten yhteistyöjärjestöjen itseyttä. KMN:n omat pohdinnat liittyvät myös sen Special Commissionin työskentelyyn, jonka työllä on suora yhteys EKK:n sisällä käytävään keskusteluun.

Henkilömuutokset

Jo syksyllä lasissa valittiin EKK:n uudeksi tiedottajaksi Luca Negro Italiasta. Nyt myös EKK:n pitkäaikainen taloudesta vastaava henkilö, Hans Schmocker sai seuraajan, sillä lokakuun alusta 2001 Jean-Daniel Birmelé aloittaa työnsä Genevessä talous- ja hallintopäällikkönä. Muitakin tärkeitä henkilömuutoksia on edessä. Monien muutoksien ajoittuminen aikaan ennen yleiskokousta ei ole helppoa, mutta tuo toisaalta uusia mahdollisuuksia ja uutta dynamiikkaa työhön.

Keskuskomitean kokouksessa Englannin kirkkoa edusti viimeistä kertaa keskuskomitean edellisen kauden puheenjohtaja John Arnold. Hänen sijalleen valittiin Lontoon piispa Chartres.

Muut asiat

Muista asioista kannattaa mainita erityisesti Leuenbergin kirkkoyhteisön edustajien neuvottelut EKK:n edustajien, mm. pääsihteeri Keith Clementsin ja EKK:n Kirkko ja yhteiskunta –komission johtajan Keith Jenkinsin kanssa Genevessä huhtikuun alussa. Jo edellisessä keskustelukomitean kokouksessa lokakuussa 2000 kysymykset suhteista Leuenbergin kirkkoyhteisöön nousivat esiin, silloin nimenomaan jäsenkirkkojen edustajien välillä. Taustalla on erityisesti Saksassa pinnalla oleva keskustelu ”protestanttisten kirkkojen äänen” puuttumisesta sosiaalieettisissä ja Euroopan yhdentymiseen liittyvissä keskusteluissa.

Aloite herätti vilkasta keskustelua. Sinänsä keskusteluja yhden kirkkoyhteisön kanssa pidettiin tärkeinä, mutta todettiin myös, että yksi ydinongelma on se, että jotkut jäsenkirkot eivät koe EKK:n edustavan heitä. Oikea ratkaisu ei silloin ole, että ryhdytään käymään jäsenkirkkojen kanssa keskustelua heidän tunnustuksellisen perheensä kautta. Periaatteessa on myös outoa, että EKK käy keskusteluja yhden tunnustusperheen kanssa esim. teologisista kysymyksistä. Sen sijaan yhteistyön lisääminen on myönteistä, erityisesti Kirkko ja yhteiskunta – komission työskentelyssä. Keskusteluja päätettiin jatkaa. Keith Clements ja Keith Jenkins osallistuvat myös molemmat Belfastissa pidettävään Leuenbergin yhteisön yleiskokoukseen kesäkuun lopulla.

CCEE:n täysistunto

Samaan aikaan EKK:n keskuskomitean kokouksen kanssa pidettiin CCEE:n täysistunto, jonka asialistan yksi tärkeimmistä kohdista oli uuden puheenjohtajan valinta. 90-luvun puolivälissä tuli voimaan uusi käytäntö, jonka mukaa CCEE:n puheenjohtajan tulee olla oman piispainkonfe-

renssinsa puheenjohtaja. Koska Tshekinmaan konferenssi oli vaihtanut oman puheenjohtajansa, oli kardinaali Vlkille valittava seuraaja. CCEE:n valinta oli Sveitsin Churin piispa Amédée Grab. Hän toi EKK:n ja CCEE:n yhteisessä illassa esiin toiveensa yhteistyön jatkumisesta ja syvenemisestä.

European Ecumenical Encounter Mt. 28, 20 “Lo, I am with you always to the end of the world”

EKK:n ja CCEE:n suhteet ovat alkaneet heti CCEE:n synnyttyä 1971, jolloin ne muodostivat yhteisen komitean (ns. Joint Committee), joka on toiminut kaiken muun yhteistyön alkuunpanijana. Yhteistyön muotoja ovat olleet yhteinen Islam Euroopassa -komitea, suuret ekumeeniset yleiskokoukset (Basel 1989, Graz 1997) sekä ns. European Ecumenical Encounter –tapahtumat, joista Strasbourg oli kuudes. Lisäksi EKK:n keskuskomitea ja CCEE:n täysistunto pitivät yhteisen kokouksen 1995 Assisissa. Allekirjoittanut on osallistunut Baselin kokouksesta alkaen kaikkiin isompiin tapahtumiin ja on mielenkiintoista todeta kymmenen vuoden aikana tapahtunut kehitys. Santiago de Compostelassa 1991 Itäisen Euroopan edustus oli vielä heikkoa, mutta jo Assisissa oli näkyvissä selvä juopa ”lännen” ja ”idän” kirkkojen välillä – jopa saman tunnustusperheen sisällä. Monet vaikeuksista kulminoituivat Grazin kokouksen valmisteluissa. Kun kokous kaikesta huolimatta oli monella tavalla menestys, ja sen jälkimainingeissa kiteytyi ajatus eurooppalaisten kirkkojen yhteistyöprojektista Charta Oecumenica, oli Strasbourgin henki jo kokonaan toisenlainen. Kirkkoja yhdistäviä kysymyksiä on paljon ja olemme vasta alussa. Tietynlainen realistinen optimismi oli vallitsevana henkenä. Kokoukseen tuli myös paljon tervehdyksiä, mm. paavi Johannes Paavali II:lta. Tervehdyksessään

paavi korosti kirkollisen yhteistyön tiivistymisen ja dialogien syventämisen tärkeyttä.

Strasbourg'n kokouksen tavoite oli olla toisenlainen kokous. Se oli suunniteltu kristikunnan yhteisesti viettämän pääsiäisen jälkeiseen ajankohtaan ja CCEE:n ja EKK:n keskuskomitean lisäksi paikalle oli kutsuttu sata nuorta eri puolilta Eurooppaa. Myös suomalaisia oli paikalla kolme, jotka osallistuivatkin monella tavalla aktiivisesti kokoukseen (Mia Wrang, Markus Ojakoski, Laura Mäntylä, jotka tulivat nuoriso- ja opiskelijajärjestöjen verkostoista).

Kokouksen keskeisenä juonteena oli yhtäältä pääsiäisen jälkeinen aika ja Jeesuksen lupaus Mt. 28, 20. Toisaalta oli kahden ja puolen vuoden työn tuloksena syntynyt Charta Oecumenica, joka aloittaa uudenlaisen yhteistyön eurooppalaisten kirkkojen yhteistyössä, "yhteisen kasvun" prosessin. Monet kirkot olivat ilmaisseet varauksellisuutta CO:n ensimmäistä versiota kohtaan, ja Venäjän ortodoksisen kirkon edustajat ilmaisivat kielteisen kantansa erityisesti asiakirjan alikirjoittamiseen lukemalla virallisen kannanotton keskuskomitean kokouksessa. Kantoja lievensi moneen otteeseen alleviivattu tulkinnan malli: kyseessä ei ole dogmaattinen asiakirja, sillä ei ole kirkko-oikeudellista merkitystä, sen sijaan sen tulkinnan avainsanoja ovat moraalin auktoriteetti, käytäntö, sitoutuminen ja uskottavuus. Enemmän kuin asiakirjasta olisi puhuttava prosessista ja yhteisestä tiestä. Sen todellinen merkittävyys tullaan mittaamaan vasta paikallistasolla kirkkojen välisessä kanssakäymisessä ja yhteistyössä sekä kirkkojen etsiessä paikkaansa yhteiskunnassa ja toisaalta suhteessa toisiin uskontoihin.

Koordinaation ja jatkuvuuden tärkeyttä korostettiin. Asiakirjaan liittyy monenlai-

sia haasteita ja hajautettu, paikallistasolla oleva prosessi saattaa menettää yhden tärkeän ulottuvuuden, Euroopan kirkkojen yhteisen haasteen luonteen. Prosessia on seurattava EKK:n ja CCEE:n taholta huolellisesti ja seurantaa varten on luotava myös mekanismeja. Vielä ei ole selvää, mitä ja miten prosessia tullaan ohjaamaan. Yksi välietappi on kuitenkin EKK:n osalta seuraava yleiskokous.

Kokouksen antiin kuuluivat hyvät ja mielenkiintoiset alustukset (mm. metropoliitta Daniel Romaniasta sekä piispa Bärbel Wartenberg-Potter, kokouksen dialogin muodossa aloittaneet ja lopettaneet kardinaali Karl Lehmann Saksasta sekä pastori Elfriede Dörr Romanian pienestä luterilaisesta vähemmistökirkosta) sekä lukuisat erilaiset keskustelut. Koko kokous oli rakennettu jumalanpalvelusten ja erilaisten kohtaamisten varaan, varsinaista työskentelyä oli hyvin vähän. Mutta asioiden kipeys ja kokemusten syvyys tuli esiin ehkä paremmin kuin monissa muissa kokouksissa, varsinkin kun Charta Oecumenica kuitenkin jäsensi keskustelujen suuntaa. Itselleni oli mielenkiintoista todeta selvä sukupolvien välinen ero: tämän päivän kaksikymppisillä kristityillä on vahva kokemus siitä, että he kaikki elävät vähemmistössä. Se tuli esiin niin Espanjasta, Bosniasta, Valko-Venäjältä kuin Norjastakin. Toisaalta nuoret ovat tottuneet elämään monikulttuurisessa ympäristössä aivan toisin kuin edelliset sukupolvet. Heille Euroopan kahtiajako on myös menneisyyttä – sota ja monenlainen väkivalta sen sijaan todellisuutta. Suvaitsemattomuuden kasvu ja monet poliittiset ääri liikkeet eri puolilla asettavat avoimuutta ja ekumeenista yhteistyötä etsivät monesti marginaaliin jopa omissa kirkkoissaan. Toisaalta heillä on paljon kokemuksia jopa globaaleista yhteisöistä ja vahva hengellinen identiteetti.

Kommentit ja suositukset

Ekumeenisessa liikkeessä on paljon puhuttu takatalvesta ja toisaalta haikailtu dialogin perään. Vaikka Strasbourgissa edellä mainittu toteutui kirjaimellisesti, oli ilmassa kuitenkin uuden alun toivo. Kymmenen viime vuoden aikana Eurooppa on joutunut toipumaan pitkästä kahtiajaosta, kärsinyt sodista ja pahimmasta pakolaistulvasta sitten toisen maailmansodan. Kirkot etsivät uutta identiteettiä ja yhteistyötä tilanteessa, jossa kristityt alkavat olla monessa maassa vähemmistönä ja kirkoilta odotetaan samaan aikaan vahvaa panosta mm. kasvavien sosiaalisten ongelmien ja konfliktien ratkaisussa. Charta Oecumenicaa ei kannata lastata turhilla toiveilla ja monessa suhteessa siinä on toivomisen varaa, mutta se on yksi eteenpäin vievä, yhteistä tietä rakentava elementti ekumeenisessa liikkeessä ja vieläpä hyvin laajalla pohjalla. Strasbourg osoitti myös, että monet idän ja lännen väliset kuilut ovat kuroutumassa nopeasti umpeen.

Suosituksat:

Charta Oecumenican käsittely kirkossamme yhteistyössä Suomen muiden kirkkojen kanssa on tärkeä edessä oleva tehtävä. Olisi hyvä, jos prosessiluonteisuus ja käytännönläheisyys näkyisivät sen käsittelyssä myös meillä. KUN:n seminaari voisi olla yksi foorumi, jossa pohditaan ajatuksia sen jatkotyöskentelystä. SEN:n rooli on asiassa myös keskeinen.

Pohjoismaisten sisarkirkkojen kanssa on selvitettävä EKK:n yleiskokouksen järjestämiseen liittyvät odotukset sekä pohdittava omaa linjaamme valmistautumisen suhteen (mm. Pohjoismaisen ekumeenisen neuvoston rooli).

Kirkkomme linja jäsenyyskysymyksessä olisi hyvä käsitellä ennen vuoden 2002 kesäkuussa pidettävää EKK:n keskuskomitean kokousta, jossa asia on tulossa esiin mahdollisten sääntömuutosten kera.

Yhdysvaltain kirkkojen neuvoston Faith and Order - komissio

NER:n tarkkailijan kokousraportti San Franciscosta
15.–17.3.2001

Antti Saarelma

Yhdysvaltain kirkkojen neuvoston Faith and Order -komissio kokoontui San Franciscossa 15.–17.3.2001. Osallistuin kokoukseen Pohjoismaiden ekumeenisen neuvoston lähettämänä tarkkailijana. Yhteinen seminaari päätettiin peruuttaa. Faith and Order on Yhdysvalloissa käymistilassa. Kirkkojen neuvoston rakennemuutokset aiheuttavat muutoksia. Komission johtaja erosi. Komissiosta erillään on alettu järjestää erityistä Pohjois-Amerikan Faith and Order -konferenssia. Amerikan kirkoissa tehdään hyvää ekumeniaa, mutta kuumat kysymykset ovat eettisiä.

YHDYSVALTAIN FAITH AND ORDER -KOMISSIO

Yhdysvaltain kirkkojen neuvostossa (*National Council of the Churches of Christ in the USA* NCCCUSA www.ncccusa.org) toimii kansallinen

Faith and Order -komissio. Suomalaisittain ajatellen se vastaa SEN:n opillisten kysymysten jaostoa. Komissioon kuuluu 58 jäsentä, ja kokoonpano on ekumeenisesti erittäin edustava. Faith and Order -liikkeen perinteen mukaisesti toimintaan osallistuu mm. katolilaisia, helluntailaisia ja Missouri-synodin teologeja, joiden yhteisöt eivät ole itse neuvoston jäseniä. Komission puheenjohtaja on ortodoksin professori Paul Meyendorff. Kaksi päätoimista työntekijää (johtaja ja sihteeri) työskentelee NCC:n keskustuimistossa New Yorkissa.

Komissio kokoontuu kahdesti vuodessa. Osallistuin kokoukseen San Franciscossa 15.–17.3.2001 NER:n tarkkailijana (ja kustannuksella). Komissio seuraa ja tukee Kirkkojen maailmanneuvoston Faith and Order -komission työtä, mutta kukaan USA:n komission jäsenistä ei kuulu KMN:n komissioon. USA:n komissio on jaettu 2000–2003 työtä varten kolmeen työryhmään, joiden aiheina ovat täysi kir-

kollinen yhteys (*Full Communion*), auktoriteetti kirkossa (*Authority in the Church*) ja kirkon auktoriteetti maailmassa (*Authority of the Church in the World*). Työryhmät kokoontuvat myös täysistunnon väliaikoina.

YHTEINEN SEMINAARI PERUTTIIN

Pohjoismaiden ekumeeninen neuvosto (*Nordiska ekumeniska rådet* NER www.nordiskaekumeniskaradet.org) oli suunnitellut yhdessä Yhdysvaltain Faith and Order -komission kanssa yhteistä seminaaria ekumeenisten oppikeskustelujen tulosten vaikutuksesta kirkoissa (*Receiving Ecumenical Proposals*). Seminaari oli tarkoitus järjestää Yhdysvaltain komission San Franciscon -kokouksen yhteydessä. Päivämäärämuutoksen vuoksi ajankohta kuitenkin tuli pohjoismaalaisille mahdottomaksi. Koska seminaaria oli päivämäärävaikeuksien vuoksi siirretty jo kerran aikaisemmin, Yhdysvaltain komission hallitus sanoutui irti hankkeesta. Uutta yhteistä ajankohtaa ei enää etsitä, vaan hanke peruttiin. NER selvittää mahdollisuuksia järjestää seminaari alkuperäisen yhteisen suunnitelman mukaisesti mutta pohjoismaisin voimin, mahdollisesti kansainvälisten vieraiden kanssa.

KOMISSIO JA NEUVOSTO KÄYMISTILASSA

Yhdysvaltain kirkkojen neuvosto ja kansallinen Faith and Order -komissio elävät muutosten aikaa. Komission johtaja, luterilainen patristikko-ekumeenikko tri William G. Rusch erosi virastaan San Franciscon -kokouksen aattoiltana. Hänen tilalleen otetaan ensi tilassa väliaikainen johtaja ja vakinainen seuraaja valitaan myöhemmin.

Kirkkojen neuvosto on joutunut lyhyessä aikana muuttamaan työtapojaan ja rakennettaan. Uusi pääsihteeri Robert Edgar on ajanut läpi rajun saneerausohjelman. Neuvostolla on edelleen 420 milj. mk toimintabudjetti ja 290 työntekijää, mutta esimerkiksi "toiminnallisen osaston" (*Faith, Justice, Education and Ministry*) henkilökunta on leikattu puoleen. Saneeratuista osa tosin on siirretty "ulkomaanapuun" (*Church World Service*), jonka toimintaa on muutenkin vahvistettu.

Pääsihteeri Edgar vieraili Faith and Order -komissiossa San Franciscossa. Hänen mukaansa kirkkojen neuvoston kriisi johtuu kirkkojen kriisistä: "Amerikan kirkonjohtajia työllistää kolme kysymystä: papiston seksuaaliset rikkeet, homoseksuaalisuus ja rahapula." Kirkkojen neuvosto pyrkii kuitenkin uudistamaan työtään ja laajentamaan jäsenkuntaansa. Vuosina 2000–2010 toteutetaan kansallinen köyhyydenvastainen ohjelma (*Mobilization to Overcome Poverty*). Kuluvan vuoden aikana selvitetään esim. mahdollisuuksia saada roomalaiskatolinen kirkko sekä evankelikaalisia ja helluntalaisia yhteisöjä mukaan neuvostoon.

TOINEN FAITH AND ORDER - KONFENSSI POHJOIS- AMERIKASSA

Yhdysvaltain kirkkojen neuvoston Faith and Order -työn rinnalle on syntynyt uusi Faith and Order hanke. Ryhmä ekumeenikkoja on alkanut järjestää pohjoisamerikkalaista Faith and Order -konferenssia. Se olisi järjestyksessä toinen Oberlinissa 1957 pidetyn konferenssin (North American Faith and Order Study Conference, Oberlin, Ohio) jälkeen. Konferenssisäätiön hallituksessa on edustava joukko keskeisiä nimiä, mm. helluntalaisen Fuller-seminaarin johtaja, Bal-

timoren katolinen arkkipiispa, New Yorkin episkopaalinen piispa ja USA:n kreikkalais-ortodoksisen kirkon priimas. Kaksi luterilaista jäsentä ovat Bill Rusch ja Robert Jenson. Konferenssikutsu on lähetetty sadoille kristillisille kirkkoille Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Meksikossa.

Kirkkojen neuvoston Faith and Order -komission piirissä konferenssihankkeeseen suhtaudutaan myönteisesti. Ekumeenisesti kiinnostuneet teologit kaikista Pohjois-Amerikan kolmesta maasta voivat osallistua konferenssiin virallisista ekumeenisista rakenteista riippumatta. Tavoitteena on saada mukaan kirkkoja, jotka eivät esim. opillisista tai eettisistä syistä osallistu esim. Yhdysvaltain kirkkojen konferenssin työhön. Sisällöllisesti konferenssi tukee muuta Faith and Order -työskentelyä. Kritiikkiä on tullut lähinnä USA:n kirkkojen neuvoston johdolta, joka pelkää konferenssin syövän rahaa, joka muuten olisi NCC:n saatavilla.

Konferenssi on tarkoitus pitää joko vuonna 2003 tai 2004. Lisätietoa löytyy internetistä mm. sivuilta www.episcopalchurch.org/ens/2001-98.html ja eng.chnoday.com/church/05051.htm.

AMERIKKALAISIA OPPIKESKUSTELUJA

Laajapohjaisen Faith and Order -työskentelyn lisäksi Yhdysvalloissa jatkuu useita kahdenvälisiä teologisluntoisia ekumeenisia hankkeita. Esim. USA:n kansallinen luterilais-katolinen dialogikomissio työskentelee jo kymmennettä neuvottelukierrosta aiheenaan *The Church as Koinonia of Salvation: Its Structures and Ministries*. Kirkko-opilinen aihe on oleellista jatkotyöskentelyä kansallisten ja kansainvälisten (Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista) vanhurskauttamisopillisten tulosten pohjalta. Amerikan lu-

terilaisen kirkon (ELCA) käymät oppineuvottelut ovat johtaneet täyteen kirkolliseen yhteyteen presbyteerien, reformoitujen ja unioitujen (*A Formula of Agreement* 1997), moravialaisten (*Following Our Shepherd to Full Communion* 1999) sekä episkopaalien kanssa (*Called to Common Mission: A Lutheran Proposal for a Revision of the Concordat of Agreement* 1999). Protestanttiseen unionihankkeeseen (*Consultation on Church Union* COCU) osallistuvat kirkot (mm. episkopaalit, metodistit, Disciples of Christ ja presbyteerit) järjestäytyvät 20.1.2002 läheisempään kirkolliseen yhteyteen nimellä *Churches Uniting in Christ* (CUIC).

EETTINEN KESKUSTELU KIRKOISSA

Yhdysvaltain kirkkojen arkityössä ekumeeninen teologia jää usein kuumien eettisten kysymysten alle. Kirkkoja puhuttavat erityisesti yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus ja seksuaalietiikka. Yhdysvaltain kirkkoilla on perinteisesti ollut vahva rooli käytännön avustustyössä sekä kansainvälisesti että kotimaassa. Kirkot myös harjoittavat aktiivista poliittista lobbausta (*advocacy*) köyhien ja syrjäytettyjen puolesta. Hyviä esimerkkejä ovat kirkkojen neuvoston köyhyystavastainen ohjelma ja sen Washingtonissa toimiva yhteiskuntasuhteiden toimisto.

Seksuaalietiikan alueella kirkkoja työllistävät mm. seksuaalinen väkivalta ja kysymys homoseksuaalien asemasta sekä yhteiskunnassa että kirkkojen sisällä. Monissa kirkkoissa toimitaan aktiivisesti seksuaalista hyväksikäyttöä ja pornografia vastaan. Hyvä esimerkki on ELCA:n piirissä toimiva prostituution vastainen järjestö (Alliance for Speaking Truths on Prostitution A-STOP www.a-stop.org), joka on tuottanut mm. seksuaalikasvatuk-

sen opetusmateriaalin nuorisotyöhön alaikäisten suojelemiseksi nettipornolta, kaupalliselta seksiltä ja muulta seksuaaliselta hyväksikäytöltä. *Wise as Serpents* -aineistosta olisi malliksi meidänkin oloihimme.

POHJOISMAINEN FAITH AND ORDER JATKUU

Pohjoismaiden ekumeenisen neuvoston piirissä Faith and Order -työskentely jatkuu vakiintuneeseen tapaan. Amerikkalais-pohjoismaisen seminaarin peruututtua selvitetään mahdollisuuksia järjestää vastaava seminaari Pohjoismaissa. Esim. diakonaattikysymyksen käsittävä aihe olisi meidänkin kirkkomme kannalta tärkeä. Virkateologisten seminaarien sarjaa on tarkoitus täydentää lähetystyöntekijän

tehtävää koskevalla konsultaatiolla. Uuden jatkokoulutusseminaarin (postgraduate seminar) valmistelut aloitetaan loppukevään kuluessa. Jos oppikeskusteluseminaari saadaan järjestettyä pohjoismaisin voimin, NER:n Faith and Order -verkosto kokoontunee seuraavan sen yhteydessä.

Kirkon ulkoasiain osastolla on lisätietoa mm. Second Conference on Faith and Order in North America -hankkeesta, NCCCUSA:sta ja Wise as Serpents -opetusmateriaalista.

Onko kirkolla sakramentaalista luonnetta?

Faith and Order -konsultaatio Ottawassa 6.–11.6.2001

Antti Saarelma

Kirkkojen maailmanneuvoston Faith and Order -komissio järjesti kesäkuun alussa 2001 Ottawassa konsultaation, joka liittyi komission kirkko-opilliseen tutkimusohjelmaan. Aiheena oli kirkon sakramentaalisuus. Tehtävänä oli määritellä keskustelun ekumeeninen tilanne. Tavoitteena on uusi versio asiakirjasta "Kirkon luonne ja tarkoitus".

KOHTIEKUMEENISTA KIRKKOASIAKIRJAA

Osallistuin osaksi Kirkon ulkoasiain neuvoston kustannuksella Kirkkojen maailmanneuvoston (KMN) Faith and Order -komission konsultaatioon "Onko kirkolla sakramentaalista luonnetta?" Kanadan Ottawassa 6.–11.6.2001. Konsultaatio liittyi komission monivuotiseen kirkko-opilliseen tutkimusohjelmaan.

Konsultaatio pidettiin Ottawassa, joka on komission pitkäaikaisen ja keskeisen katolisen jäsenen, dominikaani-isä Jean Tillardin kotikaupunki. Toiveena oli alunperin saada vaikeasti sairastunut isä Tillard mukaan konsultaatioon, koska hän on yksi paitsi komission kirkko-opillisen

työskentelyn myös koko modernin ekumeenisen ekklesiologian ja katolisen ekumenian keskeisistä aivoista (L'Évêque de Rome 1982, Église d'Églises 1987, Chair de l'Église, chair du Christ 1992, Ut unum sint 1995). Isä Tillard kuoli kuitenkin syksyllä 2000, joten konsultaatiosta tuli tavallaan hänen muistokokouksensa. Konsultaation osanottajia kävi messussa kirkossa, jossa Tillard oli viime vuosikymmenet toiminut seurakuntapappina akateemisen ja ekumeenisen toimintansa ohessa.

Faith and Order -komission kirkko-opillisen ohjelman tavoitteena on tuottaa koostava ekumeeninen asiakirja kirkosta. Komissio julkaisi 1998 kirkkoasiakirjan ensimmäisen luonnoksen otsikolla "Kirkon luonne ja tarkoitus" (The Nature and Purpose of the Church, Faith and Order Paper 181). BEM-asiakirjasta tutun ekumeenisen lähentymisen menetelmän mukaisesti tarkoituksena on lausua julki, missä määrin kirkkojen käsityksissä on tapahtunut lähentymistä (konvergenssia) ja missä kohdin on vielä käsityseroja (divergenssia).

ONKO KIRKKO SAKRAMENTTI, KUIN SAKRAMENTTI VAI IKÄÄN KUIN SAKRAMENTTI?

Vuoden 1998 luonnoksessa yhdeksi vaikeimmista kohdista osoittautui kysymys kirkon sakramentaalisuudesta. Aihe on asiakirjassakin esitelty omassa divergenssiboksissaan (s. 23 Church and "Sacrament"). Ottawan konsultaation tehtävänä oli selvittää sakramentaalisuuskiistan ekumeeninen tilanne. Toisaalta arvioitiin vuoden 1998 tekstiä, toisaalta määriteltiin ekumeenisen lähentymisen astetta kahdenvälisten oppikeskustelujen tulosten perusteella.

Vanhojen kirkkojen teologiassa kirkolla on sakramentaalinen luonne, sillä se on sanan ja sakramenttien paikkana pelastuksen yhteisö. Vatikaanin toinen kirkolliskokous määritteli, että kirkko on "ikään kuin sakramentti" (velut sacramentum). Toisaalta protestanttisessa teologiassa on pitäydytty reformaation sakramenttikäsitykseen ja vastustettu ajatusta, että kirkko kokonaisuudessaan olisi "kuin sakramentti" (ut sacramentum) tai jopa sanan varsinaisessa merkityksessä "sakramentti" (sacramentum) – joita äärikäsityksiä mikään kirkko virallisesti ei kuitenkaan opeta.

VETERAANIEI JA TULOKKAIDEN YHTEISTYÖTÄ

Konsultaatioon osallistui kuusitoista Faith and Order -komission jäsentä eri kirkkoista ja eri puolilta maailmaa. Osanottajissa oli sekä pysyväiskomissioon (Standing Commission) kuuluvia keskeisiä ekumeenikoita (ortodoksi Emmanuel Clapsis, anglikaani John Hind, katolilainen Mary O'Driscoll, luterilainen Bill Rusch) sekä nuorempia jäseniä täyskomissiosta

(Plenary Commission). Kolmannen maailman ääntä käytti erityisesti anglikaani-piispa John Gladstone Intiasta. Protestantista asiantuntemusta toi baptistiprofessori Timothy George Yhdysvalloista.

Työskentelyn avasi KMN:n Faith and Order -sihteeristön johtaja Alan Falconer. Katolisen terminologian analysoi katolinen sisar, tohtori Donna Geernaert Kanadan katolisesta piispainkonferenssista. Saksalainen EKD-pastori tohtori Barbara Schwahn esitti mannermaisen protestantismin näkökulmia. Malesian kirkkojen konferenssin metodistipääsihteeri Hermen Shastri käsitteli kirkon yhteisöluonteen ja lähetyksen suhdetta. Professori Emmanuel Clapsis esitti ortodoksisen ja Timothy George evankelikaalisen käsityksen.

Omassa esitelmässäni (Church and "Sacrament" in Bilateral Dialogues) erittelin kirkko-opillisia määritelmiä neljässä oppikeskustelussa, joita katolinen kirkko on käynyt ortodoksien, anglikaanien, reformoitujen ja luterilaisten kanssa. Tehtävässä oli suurta apua suomalaisesta pohjatyöskentelystä: saatoinkin käyttää tulkinnan apuna Kirkon ulkoasiain neuvoston teologisten asiain jaoston lausuntoja vuoden 1998 Faith and Order -luonnoksesta ja vuoden 1994 luterilais-roomalaiskatolisesta asiakirjasta "Kirkko ja vanhurskauttaminen".

POHJOIS-ATLANTIN DIPLOMATIAA

Konsultaatio jakautui työryhmiin, joissa työstettiin alustusten pohjalta erityiskysymyksiä. Sakramentaalisuuden käsitteeseen liittyvät mm. kysymykset kirkon syntisyydestä ja pyhyydestä sekä kirkon ja maailman suhteesta. Kirkko-opillisen käsitteistön vertailua ja selventämistä varten asetettiin oma työryhmä.

Keskustelussa tuli selvästi esiin perinteisten näkökulmien erot: jotkut puhuivat "armon sakramentista", toiset korostivat kirkon luonnetta "sanan luomuksena", jollekulle (kveekarille) puhe kirkosta saati sakramenteista oli ylipäänsä vierasta. Ajoittain tuli esiin kiinnostava keskitie, jossa luterilainen Amerikasta, anglikaani Englannista ja luterilainen Suomesta pyrkivät reformaation teologian ja patristisen perinteen avulla purkamaan vastakkainasettelua esim. saksalaisten protestanttien ja kreikkalaisen ortodoksin välillä. Tulkinan avaimeksi otettiin kirkon ja Kristuksen suhde.

KIRKKOASIAKIRJASTA UUSI LUONNOS 2004

Alustajien esitelmät ja työryhmien suppeat raportit menivät kirkko-opillisen hankkeen jatkotyöskentelyn pohjiksi. Konsultaation jälkeen osa osanottajista (Falconer, Hind, O'Driscoll, Rusch) jäi Ottawaan. Hankkeen tekstiryhmänä he ryhtyivät laatimaan seuraavaa luonnosta kirkkoasiakirjan tekstiksi. Tekstiryhmän luonnos menee seuraavaksi pysyväiskomission (Faith and Order Standing Commission) käsittelyyn tammikuussa 2002.

Vuonna 2002 hankkeen puitteissa järjestetään konsultaatio naispappeudesta ja vuonna 2003 auktoriteetista ja opetusvirasta kirkossa (Authority and Authoritative Teaching in the Church). Tekstiryhmä jatkaa työskentelyään niin, että kirkkoasiakirjan uusi luonnos tulisi pysyväiskomission käsittelyyn sen seuraavassa kokouksessa. Hararessa 1998 valittu täyskomissio kokoontuu ensimmäiseen (ja ilmeisesti ainoaan) kokoukseensa Malesiaan 2004. On vielä epäselvää, järjestetäänkö kirkkoasiakirjan uudesta luonnoksesta laajempi lausuntokierros ennen vai jälkeen Malesian täyskomission.

OHJELMA- JA HENKILÖ-KUULUMISIA FAITH AND ORDER-KOMISSIOSTA

KMN:n Faith and Order -komission muut pääohjelmat käsittelevät ekumeenista hermeneutiikkaa (A Treasure in Earthen Vessels, F&O Paper 182, 1998) ja teologista antropologiaa. Apostolinen usko -hanke jatkuu Nikean uskontunnustuksen ekumeenisen selityksen (Confessing the One Faith 1991, suom. Tunnustamme yhden uskon, SEN 1998) käynnistämän paikallisen työskentelyn seurantana ja tukena. Kirkko-opillisen hankkeen puitteissa selvitetään erityisteemana kirkkopopin ja lähetyksen suhdetta. Muina ohjelma-aiheina komissiossa selvitetään kansallista identiteetin merkitystä kirkon ykseydelle ja kasteteologiaa.

Komissiossa voi sääntöjen mukaan olla enintään 120 jäsentä, joista enintään 30 muodostaa vuosittain kokoontuvan pysyväiskomission. Tällä hetkellä täyskomissioon on nimetty 111 jäsentä; lisäjäseniä ollaan nimittämässä. Nimityshanke edistyy hitaasti, koska uusien jäsenten olisi vahvistettava sekä ortodoksien, naisten että "nuorten" (alle 35 vuotta) osuutta komissiossa.

Komission sihteeristössä on uusi työntekijä. Georgian ortodoksiseen kirkkoon kuuluva tohtori Tamara Grdzeli-deze aloitti työn Genevessä 1.1.2001. Grdzeli-deze on väitellyt Oxfordin yliopistossa kreikkalaisesta patristiikasta professoripiispa Kallistos Waren ohjauksessa. Hän seuraa Bostoniin professoriksi siirtynyttä amerikkalaista Peter Bouteneffia. Saksan evankelinen kirkko (EKD) on tänä syksynä lähettänyt sihteeristöön tri Dagmar Hellerin seuraajaksi Vikarin Kersten Storchin. Falconerin lisäksi vanhana eksekutiivina jatkaa tri Tom Best (Disciples of Christ).

LUTERILAISEN MAAILMANLIITON NEUVOSTON KOKOUS GENEVESSÄ 11.–19.6.2001

Luterilaisen maailmanliiton neuvosto piti vuotuisen kokouksensa Genevessä 11.–19.6.2001. Maailmanpalvelun kehittäminen jatkuu tiiviisti. Uusi lähetysasiakirja on tulossa kirkkojen arvioitavaksi. Teologisen työskentelyn asemaa ja rahoitusta selvitetään. Winnipegin 2003 yleiskokousvalmistelut ovat käynnistyneet. Keskustelu järjestön kommuunio-luonteesta ja yhteisistä yleiskokouksista jatkuu. Pääsihteeri ehdotti keskustelua nimenmuutoksesta. Uusi suomalainen talousjohtaja tuli mukaan työskentelyyn.

KOKOUSPAIKKA JA SUOMALAISET OSANOTTAJAT

Luterilaisen maailmanliiton neuvosto piti vuotuisen kokouksensa Genevessä 11.–19.6.2001. Alunperin kokous oli tarkoitettu Jordanian luterilaisen kirkon isännöimänä Israelin palestiinalaisalueella, mutta poliittisten levottomuuksien

vuoksi se siirrettiin Geneveen. Kokouksen ohjelmassa Palestiinan kysymys oli kuitenkin keskeisesti esillä.

Suomen ev.-lut. kirkkoa edustaa neuvostossa piispa Eero Huovinen. Lisäksi kokoukseen osallistuivat kirkostamme teologisten asiain sihteeri Juhani Forsberg, kirkon lähetys sihteeri Hannu Paavola, apulaiskaupunginjohtaja Markku Porvari, Helsingin piispan teologinen sihteeri Antti Saarelma ja KUA:n johtaja Tapio Saraneva. LML:n virkamiehinä toimivat pastorit Päivi Jussila ja Timo Reuhkala. Työskentelyyn tuli mukaan myös ekonomi Pauli Rantanen, joka aloittaa elokuussa järjestön uutena talousjohtajana.

TEOLOGIA JA TUTKIMUS (Juhani Forsberg)

Teologisen tutkimuksen (Theology and Studies) yksikössä oli edellisen kokouksen jälkeen yksi neljästä sihteeristä vaihtunut. Eläkkeelle siirtyneen tansanialai-

sen tri Hance Mwakabanan seuraajaksi uskontojenvälisen dialogin sihteerin paikalle oli valittu brasilialainen tri Ingo Wulfshorst. Hän on aikaisemmin toiminut Brazilian ev.-lut. kirkon "uususkontosihteerinä", siis vastaavassa tehtävässä, jossa meillä juuri on aloittanut Pekka Hiltunen. Kokouksessa hyväksyttiin Wulfshorstin projektisuunnitelma, joka keskittyy spiritualististen liikkeiden kirkkoille tarjoamaan haasteeseen. Projekti ansaitsee kirkoltamme täyden tuen ja valmiuden yhteistyöhön.

Tri Päivi Jussila on nyt kahden vuoden ajan toiminut ohjelman "Jumalanpalvelus ja seurakuntaelämä" (Worship and Congregational Life) vastaavana sihteerinä. Hänen ohjelmansa hyväksyttiin jo periaatteessa edellisenä vuonna Turussa, mutta nyt se oli saanut entistä täsmällisemmän hahmon. Päivi Jussila on lisäksi päävastuussa Winnipegin yleiskokouksen 2003 jumalanpalveluselämästä. Hänen laatimansa ehdotus LML:n laulukirjan "Laudamus" uudistamiseksi ei mennyt neuvoston kokouksessa esitetyssä laajuudessa lävitse, mutta jäi jatkovalmisteluun.

Teologisen tutkimuksen yksikössä käytiin myös laaja keskustelu Winnipegin yleiskokouksen ohjelmaluonnoksesta. Kirkkomme taholta painavinta kritiikkiä esitettiin kokouksen työryhmien aihe-ehdotusten yksipuolisuutta kohtaan, sillä noin 90% niistä oli sosiaalietiikkaa. Jatkossa on syytä pitää huolta siitä, että myös kristillisen uskon muut keskeiset asiat, kuten esimerkiksi uskonvanhurskaus ja kirkon lähetystehtävä, josta edellisessä yleiskokouksessa Hongkongissa 1997 hyväksyttiin vahva päätöslauselma, saavat ohjelmassa niille kuuluvan sijan.

LÄHETYS JA KEHITYS (Hannu Paavola)

Lähetyksen ja kehityksen (Mission and Development) ohjelmakomitean esityslistalla suurimman huomion saivat HIV/AIDS-pandemian kohtaaminen, jäsenkirkkojen rohkaiseminen kehitysprojekteihin, luterilaisuuden sisäiset suhteet (kysymys Missouri-synodista) sekä etelän ja Itä/Keski-Euroopan kirkkojen kehityksen tukeminen. Viimeksi mainittu asia nousi esille keskustelussa rahastonhoitajan raportista, ja sitä koskeva komitean esitys hyväksyttiin Neuvoston täysistunnossa. "...toimintastrategioiden kehittämiseksi niin että etelän sekä Itä- ja Keski-Euroopan kirkkojen organisatorinen toimintakyky ja omaehtoisuus vahvistuisivat." Asia koskee niin hengellistä, teologista, inhimillistä, materiaalista kuin taloudellistakin keskinäistä riippuvuutta (interdependence) sekä kaikkien LML:n jäsenkirkkojen keskinäistä avoimuutta ja raportointivastuullisuutta (mutual accountability).

HIV/AIDS-teemasta pidettiin perusteellinen yhteiskokous maailmanpalvelun ohjelmakomitean kanssa, ja neuvostolle muotoiltiin kattava suositus LML:n kampanjaksi, joka olisi osa laajaa ekumeenista taistelua aidsin voittamiseksi. Projektiakomitean Madagaskarin kokous oli jo valmistellut samansuuntaiset esitykset, joihin tärkeänä osana liittyi jäsenkirkkojen johtajien sitouttaminen neuvottelujen ja seminaarien kautta panostamaan tähän toimintaan. Näissä suunnitelmissa mm. Suomen Lähetysseura on mukana erityisesti eteläisen Afrikan osalta.

Jäsenkirkkojen kokemuksista suhteessa Missouri-synodiin (MS) ja sitä lähellä olevien järjestöihin käytiin perusteellinen, monipuolinen ja rakentava keskustelu. Eräillä alueilla on saatu myönteisiä kokemuksia. Toisaalta erityisesti Itä- ja Kes-

ki-Euroopan jäsenkirkoilla on kielteisiä ja kirkkoa jakavia kokemuksia, jotka liittyvät usein

Missouria lähellä olevien järjestöjen tai koulutuslaitosten toimintaan. Komitean päähuolena oli, että "evankeliumin julistaminen säilyisi puhtaana ja että Jumalan lähetystä ei käytettäisi väärin tarkoitukseen". Neuvosto hyväksyi komitean tasapainoisen ja rakentavan ehdotuksen etsiä yhteistyön muotoja Missouri-synodin kanssa sekä rohkaista jäsenkirkoja piddättymään sellaisesta yhteistyöstä, johon liittyy toisten tuomitsemista tai kirkon jakautumista.

LML:n seuraavan yleiskokouksen sisältösuunnitelmista keskusteltaessa komitea toivoi intellektuaalisen käsittelyn sijasta enemmän ihmistä lähellä olevia kysymyksiä kokouksen teemasta (For the Healing of the World). Siihen kuuluisi mm. hengellisen elämän ja kirkkojen sisäisen tervehtymisen/ehäytymisen kysymyksiä. Kirkon lähetystehtävän tulisi komitean mielestä myös saada selkeämpi paikka, esimerkiksi oma työryhmä, yleiskokouksen työskentelyssä.

Lähetysten ja kehityksen osaston johtaja Péri Rasolondraibe kertoi LML:n uuden lähetysasiakirjan valmisteluprosessista. Ensimmäinen versio siitä tulee vuoden 2002 Neuvoston kokouksen käsitteilyyn, minkä jälkeen jäsenkirkoilta pyydetään palautetta, jonka pohjalta uutta versiota käsitellään vuoden 2003 yleiskokouksessa. Asiakirjan on määrä valmistua vuoden 2004 Neuvoston kokouksessa. Asiakirjaa valmistelevaan työryhmään kuuluvat kirkkomme nimeäminä dosentti Risto A. Ahonen ja TL Tiina Ahonen.

MAAILMANPALVELU (Tapio Saraneva)

Maailmanpalvelun ohjelmakomitean tärkein asia oli maailmanpalvelun osaston uudelleenorganisointi, jota koskevia alustavia suunnitelmia oli esitelty maailmanpalvelun pysyvän komitean raportissa. Raporttiin sisältyi komitean tekemä periaatepäätös osaston uudelleenorganisoinnin vaihtoehtoista, jotka maailmanpalvelun toimintakykyä arvioineet konsultit olivat esittäneet. Pysyvä komitea oli päättänyt yksimielisesti ottaa toimintakyvyn arviointiraportin (Capacity Assessment) vaihtoehto B:n pohjaksi parannettaessa maailmanpalvelun työn rakenteellisia ja toiminnallisia edellytyksiä. Sen mukaan maailmanpalvelu säilyy osana LML:n kokonaisrakennetta, mutta sen sisällä on tarkoitus saavuttaa seuraavat tavoitteet:

1. Maailmanpalvelun omaleimainen (distinct) (mutta ei erillinen, separate) identiteetti.
2. Toiminnallinen itsenäisyys, jossa maailmanpalvelun johtajalla on täysi toiminnallinen (managerial) toimivalta maailmanpalvelun johtajana
3. Taloudellinen itsenäisyys, jolloin maailmanpalvelulla on oma, LML:n kokonaisbudjetista erotettu talousarvionsa.
4. Henkilöstöresursseja, koulutusta ym. koskeva itsenäinen päätöksenteko
5. Hallintorakenne, jossa pysyvä komitea ohjaa ja valvoo (governs) maailmanpalvelun kaikkea työtä ja on suoraan vastuussa LML:n neuvostolle; ja jossa maailmanpalvelun johtaja vastaa työstään ensisijaisesti (in the first place) pysyvälle komitealle.

Tavoitteet tulee saavuttaa siten, ettei LML:n peruskirjaa tarvitse muuttaa ja että hyvät yhteydet säilyvät pääsihteeriin ja muihin osastoihin. Konkreettisen ehdotuksen tekemistä varten pysyvä komitea

on asettanut työryhmän ja tarkoitus on, että asia esitetään päätettäväksi seuraavassa neuvoston.

Maaailmanpalvelun ohjelmakomitean esityksestä LML:n neuvosto merkitsi pysyvän komitean raportin tässä vaiheessa tiedoksi.

EKUMEENISET ASIAT

Ekumeenisten asioiden pysyväiskomiteassa käsiteltiin mm. Yhteisen julistuksen vanhurskauttamisopista jatkotyöskentelyä, LML:n kommuunio-luonnetta sekä teologian ja ekumenian asemaa LML:n toiminnassa.

Keskustelu järjestön kommuunio-luonteesta käynnistyi pääsihteerin raportin pohjalta. Pääsihteeri Ishmael Noko herätti siinä kysymyksen järjestön nimenmuutoksesta. Luterilaisten kirkkojen keskinäistä yhteyttä on alettu kutsua kommuunioksi eli kirkkoyhteisöksi. Maailmanliitto on määritelly tämän kommuunion ilmaukseksi ja välineeksi. Nokon mielestä sana liitto eli federaatio ei enää riittävän tarkasti ilmaise järjestön luonnetta. Luterilaisten kirkkojen yhteistyö on tiivistynyt, ja keskustelu järjestön kommuunioluonteesta jatkuu. Nokon mielestä kommuunio on enemmän kuin federaatio. Siksi olisi aika keskustella nimenmuutoksesta.

Kysymys nimenmuutoksesta on ristiriitainen. Yhtäältä kommuunion käsite voisi korostaa luterilaisten kirkkojen hengellistä yhteyttä. Budapestin yleiskokouksessa 1984 määriteltiin, että luterilaista kirkkoyhteisöä yhdistävät saarnatuoli- ja alttariyhteys sekä yhteinen palvelutoiminta, lähetyskutsumus ja ekumeeninen tehtävä. Toisaalta ajatus kirkkoyhteisöstä saattaa korostaa liikaa Luterilaisen maailmanliiton merkitystä. Maailmanliitto on ensi sijassa jäsenkirkkojen palvelujärjes-

tö. Se toimii jäsenkirkkojen valtuuttamana ja hoitaa niiden antamia yhteisiä tehtäviä. Järjestölle ja sihteeristölle ei pidä keskittää liikaa päätösvaltaa. Vastuu esimerkiksi ekumeenisista ratkaisuista, avustustoiminnan linjanvedosta ja käytännön lähetystyöstä kuuluu jäsenkirkoille.

Aikaisempien aloitteiden pohjalta komitea keskusteli myös yleiskokousten tulevaisuudesta. On esitetty, että suuret kansainväliset kirkkoliitot ryhtyisivät pitämään yleiskokouksia yhteisesti tai "koordinoidusti". Viimeaikaisissa aloitteissa on ollut kysymys lähinnä LML:sta, Kirkkojen maailmanneuvostosta ja Reformoitujen kirkkojen maailmanliitosta (WARC). Komiteassa esitettiin ajatuksesta näkökohtia sekä puolesta että vastaan. Esim. Ruotsin kirkko korostaa tarvetta säästää kansainvälisten kokousten kustannuksia. Toisaalta on kysyttävä, halutaanko panostaa LML:n erityisluonteeseen luterilaisten kirkkojen omana järjestönä. LML:n luterilaisuus ei välttämättä ole ristiriidassa sen ekumeenisen tehtävän kanssa.

Neuvosto päätti asettaa kaksi työryhmää ekumeenisiin asioihin. Kommuunioryhmä selvittää LML:n kommuunio-luonnetta, arvioi tarvetta nimenmuutokseen ja pohdii ehdotusta yleiskokousten yhdistämiseksi. Lisäksi ryhmän tutkittavaksi tuli esitys, että LML:n neuvosto kokoontuisi harvemmin ja päätösvaltaa siirrettäisiin eksekutiivikomitealle. Teologiaryhmä ryhtyy selvittämään LML:n teologisen ja ekumeenisen työskentelyn asemaa ja rahoituspohjaa. Ryhmässä on edustettuna Teologian ja tutkimuksen osasto, Ekumeenisten asioiden toimisto ja Strasbourgin ekumeeninen tutkimuslaitos. Työskentelyn pohjana on viime talvena tuotettu työryhmäraportti "Theology and Ecumenism in the LWF". Tavoitteena on tehostaa eri yksiköiden yhteistyötä ja selkiyttää teologisen työskentelyn rahoitusjärjestelyjä. Eero Huovinen kutsuttiin

kumpaankin näistä työryhmistä. Kysymykset ovat LML:n tulevaisuuden kannalta keskeisiä; valmistautumisessa olisi hyötyä suomalaisten asiantuntijoiden taustatyöskentelystä.

TALOUS JA HALLINTO **(Markku Porvari ja Pauli Rantanen)**

Rahoituskomitea käsitteli mm. eri osastojen tilintarkastuskertomuksia. Eniten keskustelua synnytti Maailmanpalvelun osaston kertomus, jossa tilintarkastajat esittivät muutamia huomautuksia. Koska ko. osastolla on käynnissä useita kehittämishankkeita (mm. raportoinnin uudistaminen, organisaatiouudistus sekä strategian luominen), on syytä luottaa siihen, että osasto pääsee kahdessa vuodessa normaaliin raportointitasoon.

Komitea perusti työryhmän suunnittelemaan LML:n budjettirakennetta. Tavoitteena on luoda rakenne, mistä nykyistä helpommin hahmottaa LML:n työn kokonaisuuden. Lisäksi sen olisi suunnattava toimintaa selkeämmin kohti LML:n tavoitteita. Työryhmään nimettiin mm. Markku Porvari.

KANSAINVÄLISET ASIAT JA IHMISOIKEUDET

Kansainväliset asiat ja ihmisoikeuskysymykset olivat näkyvästi esillä kokousohjelmassa. Kokouksen osanottajille oli järjestetty erityinen iltavastaanotto, jossa oli mahdollisuus tavata Genevessä toimivien kansainvälisten järjestöjen edustajia. Sunnuntaina oli Palestiina-aiheinen jumalanpalvelus ja seminaari. Neuvosto hyväksyi kansainvälisten asioiden ja ihmisoikeuksien pysyväiskomitean raportin yhteydessä julkilausuman mm. Lähi-Idän tilanteesta.

UUDET JÄSENKIRKOT

Neuvosto hyväksyi maailmanliiton uusiksi jäseniksi pienet aasialaiset kirkot Lanka Lutheran Church (LLC) Sri Lankasta ja Banua Niha Keriso Protestan (BNKP) -kirkko Indonesiasta.

Luterilaisen maailmanliiton jäsenmäärä on nyt 60.5 miljoonaa. Luterilaisia on kaiken kaikkiaan 64.3 miljoonaa. Maailmanliiton jäsenkirkkojen määrä nousi kahden uuden jäsenen myötä 133 kirkkoon. Jäsenkirkkoja on kaiken kaikkiaan 73 eri maasta.

YLEISKOKOUSVALMISTELUT

Luterilaisen maailmanliiton neuvosto sai ensimmäisen raportin seuraavan yleiskokouksen valmisteluista. Winnipegissä Kanadassa heinäkuussa 2003 pidettävää yleiskokousta valmistelee jäsenkirkkojen edustajista koottu suunnittelukomitea. Komitean puheenjohtaja on pastori Susan Nagle (lähetyksen ja kehityksen ohjelmakomitean pj, ELCA). Pohjoismaita edustavat pääsihteeri Ane Hjerrild (Tanska) ja johtaja Klas Hansson (Ruotsi).

Yleiskokouksen aihe on "For the healing of the world". Aiheen suomennoksesta olisi hyvä sopia yhteisesti. Vaihtoehtoina on mainittu mm. "Jotta maailma eheytyisi" ja "Maailman tervehtymiseksi".

Suomalaiset osanottajat arvostelivat Genevessä suunnitelmia yleiskokouksen sisällöksi. Yhteiskunnallisia ja eettisiä kysymyksiä on korostettu hengellisen ja teologisen näkökulman kustannuksella. Kirkon hengellinen luonne on pidettävä myös käytännön avustustoiminnan ja eettisen työskentelyn perustana.

Eero Huovinen lähetti suomalaisten kannanottojen pohjalta kirjeen yleiskokouksen valmisteluryhmälle (liite). Hän toivoi,

että yleiskokouksessa käsitellään mm. Jumalan sanan ja jumalanpalveluksen parantavaa merkitystä. Lähetystyön hengellinen perusta on tärkeä aihe, koska järjestössä valmistellaan parhaillaan uutta lähetysteologista asiakirjaa. Lähetystyö on ollut edellisestä, Hongkongissa 1997 pidetystä yleiskokouksesta asti myös suomalaisten edustajien erityinen painopiste.

Huovinen ehdotti yleiskokouksen keskusteluaiheisiin myös ekumeenisiä kysymyksiä. Erityisen ajankohtainen kysymys on, kuinka Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista vaikuttaa käytännön ekumeenisiin suhteisiin luterilaisten ja roomalaiskatolilaisten välillä eri puolilla maailmaa. Avoinna oleva kysymys järjestön nimenmuutoksesta velvoittaa syventymään luterilaisuuden omaan olemukseen.

Helsingissä 5.7.2001 suomalaisten kokousosanottajien puolesta

Antti Saarelma

LIITE	Eero Huovisen kirje yleiskokouksen valmistelukomitean puheenjohtajalle 19.6.2001
UUTISIA	http://www.lutheranworld.org/News/Articles/EN/LWI http://www.lutheranworld.org/News/Articles/DE/LWI

LEUENBERGIN KIRKKOYHTEISÖN 5. YLEISKOKOUS 19.-25.6.2001 BELFASTISSA

Juhani Forsberg

Leuenbergin kirkkoyhteisö, johon kuuluu 103 protestanttista kirkkoa pääosin Euroopasta, piti yhteisön viidennen yleiskokouksen 19.-25.6.2001 Pohjois-Irlannin pääkaupungissa Belfastissa. Sen aiheena oli "Sovitettu erilaisuus – protestanttisten kirkkojen tehtävä Euroopassa". Kokouksessa oli 164 osanottajaa. Suomen ev.-lut. kirkon edustaja oli kokouksen tarkkailijana. Puheenjohtajien ja pääsihteerin katsausten lisäksi kokouksessa käsiteltiin useiden työryhmien raportteja sekä tehtiin päätökset toimintalinjoista seuraavaan yleiskokoukseen saakka. Kokous etsi mahdollisuuksia vahvistaa evankelisen (protestanttisen) äänen kuulumista Euroopassa. Eräiden jäsenkirkkojen edustajat pitivät jälleen esillä Leuenbergin kirkkoyhteisön kehittämistä Euroopan protestanttisen synodin suuntaan, mutta asiasta vallitsevan erimielisyyden johdosta protestanttisten kirkkojen yhteistyön vahvistaminen ilmaistaan loppuraportissa lievemmin ohjelmallisina ja organisatorisina ilmaisuina. Leuenbergin kirkkoyhteisön uudeksi presidentiksi valittiin prof. Elisabeth Parmentier Elsassin luterilaisesta kirkosta.

Leuenbergin kirkkoyhteisö ja uudet jäsenkirkot

Leuenbergin kirkkoyhteisö on Euroopan protestanttisten kirkkojen yhteenliittymä, jotka ovat allekirjoittaneet Leuenbergin konkordian vuodelta 1973. Eurooppalaisten kirkkojen lisäksi siihen kuuluu muu-

tama eurooppalaisperäinen protestanttinen kirkko Etelä-Amerikasta. Edellisen yleiskokouksen (Wien 1994) jälkeen kirkkoyhteisöön ovat liittyneet Venäjän evankelis-luterilainen kirkko (ELKRAS), Saksan evankelinen kirkko (EKD) – jonka jäsenkirkot kuuluneet kirkkoyhteisöön jo aikaisemmin -, Norjan (evankelis-lu-

terilainen) kirkko sekä Tanskan (evangelis-luterilainen) kirkko. Norjan ja Tanskan kirkot tekivät liittymispäätöksensä vasta aivan äskettäin. Kirkkoyhteisön jäsenkirkkojen määrä on 103. Lisäksi kirkkoyhteisöllä on vuodesta 1996 voimaan astunut julistus kirkollisesta yhteydestä metodistikirkkojen kanssa. Belfastin yleiskokouksessa päätettiin aloittaa dialogi baptistien kanssa, ja heidän edustajansa kutsutaan välittömästi vieraiksi yhteisön oppikeskusteluihin.

Belfast kokouspaikkana

Yleiskokouksen pidettiin 19.-25.6. 2001 Pohjois-Irlannin pääkaupungissa Belfastissa. Kokouksen isäntinä toimivat Irlannin presbyterinen kirkko, Irlannin luterilainen kirkko sekä Irlannin metodistikirkko. Kokouspaikkana olivat Belfastin yliopiston tilat kaupungin eteläisellä puolella, ja osanottajat oli majoitettu yliopiston päärakennuksista puolentoista kilometrin kävelymatkan päässä sijaitseviin opiskelija-asuntoloihin. Pitemmän rauhanomaisen tauon jälkeen levottomuudet puhkesivat uudelleen kokouksen aikana, eivät kuitenkaan sen aiheuttamana. Väkivaltaisuudet tapahtuivat kaupungin pohjoisosissa, eivätkä ne vaikuttaneet kokouksen kulkuun. Valaisevan selostuksen yleiskokoukselle Pohjois-Irlannin konfliktista antoi Belfastin yliopiston professori John D. Brewer. Uskonnolla ei hänen mukaansa ole enää käytännössä juuri mitään roolia konfliktissa, jossa "katoililainen" ja "protestantti" ovat muuttuneet pelkiksi historiallisiksi leimoiksi. Hän kertoi selostuksessaan uskonnon roolista seuraavan stoorin:

"Belfastin protestanttiset naiset olivat kerran kovistelemassa Britannian hallituksen ministeriä paikallisessa hotellissa. Ministerin edustaja sanoi naisille, ettei hän ole kovin hyvä kristitty, mutta hän tietää, että kristittyjen tulee rakastaa lä-

himmäisiään eikä ampua heitä. Siihen naiset vastasivat sukkelaan: 'Emme me ole kristittyjä, me olemme protestantteja'."

Itse koin väkivaltaisuudet ja koko loputomalta vaikuttavan konfliktin turhauttavalta. Pohjois-Irlannissa asuu 1,7 miljoonaa ihmistä, joista osa on köyhiä, mutta kukaan ei varsinaisesti näe nälkää. Alueelle on syydetty brittiläistä ja kansainvälistä rahaa miljardeittain. Nykyinen väkivaltainen kausi on jatkunut nyt nelisenkymmentä vuotta, ja väkivaltaisuus on jo siirtynyt yhdeltä sukupolvelta seuraaviin. Yhä vieläkin vanhat ja nuoremmat pukevat ylleen oranssikaapuja ja lähtevät uhoten ja väen väkisin marsseineen härmäämään toista osapuolta. Pohjois-Irlannin konfliktin aiheuttamaa turhautumista lisää vielä tietoisuus siitä, että maailmassa on liian paljon ihan "oikeaakin" hätää.

Kokouksen keskustelut, päätökset ja muita tuloksia

Leuenbergin kirkkoyhteisön yleiskokouksia ja kokousten väliaikoja hallitsee teologinen työskentely ehkä enemmän kuin minkään muun kansainvälisen kirkkoliiiton toimintaa. Asiaintila johtuu siitä, että konkordian valmistumisen jälkeen yhteisö on ottanut tehtäväkseen etsiä teologisen työskentelyn avulla teitä jäsenkirkkojen välisen yhteyden syventämiseen ja jäljellä olevien erojen silloittamiseen. Yleiskokousten välillä on työskennellyt kaksi tai kolmekin suurta työryhmää, joiden tuloksia on käsitelty yleiskokouksissa. Ehkä merkittävin teologinen asiakirja, joka on syntynyt tällaisen työskentelyn tuloksena, on laaja kirkko-opillinen selvitys "Jeesuksen Kristuksen kirkko" (Die Kirche Jesu Christi). Suomen ev.-lut. kirkko on osallistunut aktiivisesti useiden työryhmien kokouksiin lähettämällä niihin edustajansa mukaan. Kaikkien työ-

ryhmien asiakirjaluonnoksista kirkkomme on antanut aikanaan lausuntonsa.

Belfastin kokoustyöskentely tapahtui neljällä alueella: 1) Todistus ja palvelu, 2) Teologinen jatkotyöskentely, 3) Ekumeenisia näkökohtia ja 4) Organisatorisia ja rakenteellisia johtopäätöksiä.

1) Todistus ja palvelu

Tämän alueen kysymyksiä hallitsivat aloitteet evankelisen (protestanttisen) äänen vahvistamiseksi Euroopassa. Nämä tarpeet nousevat paljolti siitä, että roomalaiskatolisen keskitetyn vaikutustoiminnan rinnalla lukuisten, useimmiten varsin pienten protestanttisten kirkkojen todistus Euroopassa jää heikoksi ja hajanaiseksi. Tässä yhteydessä tehtiin jälleen kerran esityksiä Euroopan protestanttisen synodin perustamiseksi. Näitä esityksiä tekevät toistuvasti eräät Saksan maakirkoista, erityisesti Reininmaan kirkko, sekä muutamat alankomaalaiset synodin puolestapuhujat. Kuitenkin esimerkiksi vastikään Leuenbergin konkordian allekirjoittanut Tanskan kirkko vastustaa ankarasti suunnitelmia protestanttisen synodin synnyttämiseksi. Belfastissa tämä tapahtui mm. sillä argumentilla, ettei Tanskan kirkolla ole edes omaa synodia. Myös Leuenbergin kirkkoyhteisön pääsihteeri tri Wilhelm Hüffmeier on toistaiseksi torjunut Leuenbergin kehittämisen protestanttiseksi synodiksi kirkkoyhteisön luonteeseen, tehtäviin ja resursseihin vedoten.

Belfastin yleiskokous päätti mm. "valtuuttaa eksekutiivikomitean etsimään mahdollisimman nopeasti sopivia keinoja, joiden avulla voitaisiin edistää jäsenkirkkojen osallistumista oikea-aikaisesti julkiseen debattiin Euroopan tulevaisuudesta. Tässä yhteydessä on otettava huomioon erityisesti seuraavat aiheet: kirkkojen erityistehtävät Euroopassa, kirkkojen Eurooppa-kuvat, Euroopan unionin ja

koko Euroopan välinen suhde, kirkkojen osallistumistapa keskusteluun Euroopan unionin perustuslaillisesta luonteesta ja niiden odotukset unionin laajentamisesta tulevaisuudessa." ... "Yleiskokous tahtoo näillä päätöksillään edistää evankelisten kirkkojen äänen kuulumista Euroopassa selvemmin. Vaikkakaan useimmat jäsenkirkot eivät pidä tällä hetkellä Euroopan evankelisen synodin muodostamista sopivana toimenpiteenä, tulee Leuenbergin kirkkoyhteisön jäsenkirkkojen keskuudessa virittää keskustelu yhteisön syventämisestä ja sen näkyvyyden uudesta muodosta ekumeenisen yhteistyön edistämiseksi."

2) Teologinen tutkimustyö

Leuenbergin kirkkoyhteisö on harjoittanut teologista jatkotyöskentelyä viime vuosina kolmen aiheen parissa. Ne ovat 1) "Kirkko, kansa, valtio ja kansakunta", 2) "Kirkko ja Israel" sekä 3) "Laki ja evankeliumi". Kahdesta ensin mainitusta aiheesta työ saatettiin Belfastissa päätökseen, ja kolmannesta aiheesta laadittu laaja asiakirjaluonnos päätettiin lähettää jäsenkirjoille lausuntoja varten.

Asiakirjan "Kirkko ja Israel" yleiskokous "vastaanotti kiitoksin" ja "omaksui" sen sekä pyysi kirkkoja ottamaan oppikeskustelujen tulokset huomioon työskentelyssään kristittyjen ja juutalaisten välisessä dialogissa.

Asiakirjan "Kirkko, kansa, valtio, kansakunta" yleiskokous "vastaanotti kiitoksin" ja pyysi kirkkoja ottamaan sen huomioon niiden käsitellessä kyseistä aihepiiriä.

Oppikeskustelutyöryhmä "Laki ja evankeliumi", jonka jäsenenä on mm. prof. Antti Raunio Suomen ev.-lut. kirkosta, esitti yleiskokoukselle laajan luonnoksen aiheestaan. Kokouksen tekemin korjauk-

sin ja työryhmälle delegoiduin valtuuksin asiakirja päätettiin lähettää kirkkoille lausuntoja varten. Lausuntoaikaa on tällä kertaa runsaasti, 31.5.2003 asti. Asiakirjaan on aihetta paneutua huolellisesti, sillä juuri kysymys lain ja evankeliumin suhteesta on edelleen yksi vaikeimmista luterilaisen ja reformoidun uskonkäsityksen välillä. Erityisesti eettisen argumentoinnin alueella kysymys aiheuttaa suurimmat ongelmat myös Leuenbergin kirkkoyhteisön sisällä.

Uusiksi oppikeskusteluaiheiksi kokous päätti kaksi teemaa: 1) "Protestanttisten kirkkojen muoto ja muotoutuminen muuttuvassa Euroopassa" (Gestalt und Gestaltung protestantischer Kirchen in einem sich verändernden Europa). Aiheen muotoilu perustuu viime kädessä "perustan" (Grund) ja "muodon" (Form) väliseen erotteluun, mikä on aikaisemmin useissa yhteyksissä osoittautunut varsin ongelmalliseksi lähtökohdaksi. 2) "Kirkkojen missionaarinen tehtävä Euroopassa" (Der missionarische Auftrag der Kirchen in Europa). Loppukommunikeassa tätäkin teemaa lähestytään "muodon" ja "sisällön" välisen erottelun näkökulmasta. Aihe sopii kuitenkin hyvin yhteen mm. Porvoon kirkkoyhteisön intressien kanssa, joissa kirkon lähetystehtävä on keskeisellä sijalla.

Ehkä oli valitettavaa, että yleiskokouksen päätösistunnossa kolmas ehdotettu aihe, joka olisi koskenut yhteisiä raamatuntulkinnan periaatteita (hermeneutiikka), äänestettiin lukemin 33-20 nurin. Aihe kaatui saksalaisen prof. Andreas Lindemannin argumenttiin, että jokaisen kirkon sisällä on jo ennestään niin monia hermeneutiikkoja, ettei yhteistä tulkintaa voida löytää. Omasta mielestäni tulkintojen moninaisuus nimenomaan vaatisi yhteisen pohjan etsimistä näin tärkeässä asiassa.

Oppikeskusteluja koskevassa loppukommunikean osassa kiinnitetään huomiota lopuksi tarpeeseen korostaa saavutettujen tulosten vastaanottoa ja sitovuutta jäsenkirkkoissa. Ongelman ratkaisemiseksi loppukommunikeassa ehdotetaan Leuenbergin kirkkoyhteisöä koskevan tiedotuksen parantamista ja pedagogisen materiaalin luomista. Yhtenä konkreettisenä ehdotuksena mainitaan erityisen Leuenberg-sunnuntain perustaminen jäsenkirkkoihin. Taustalla on kuitenkin periaatteellisempi ongelma itse Leuenbergin konkordian ja myöhimmin saavutettujen oppikeskustelujen tulosten suhteesta toisiinsa, mikä on alusta alkaen jäänyt liian epämääräiseksi.

3) Ekumeenisia näkökohtia

Loppukommunikean kolmannessa osassa korostetaan konkordian 46 § velvoitetta pyrkiä palvelemaan kaikkien kristillisten kirkkojen ekumeenista yhteyttä. Tässä yhteydessä todetaan metodistikirkkojen liittyminen kirkkoyhteisöön erityis-sopimuksen perusteella sekä uusien jäsenkirkkojen liittyminen yhteisöön edellisen yleiskokouksen (Wien 1994) jälkeen. Lisäksi todetaan pyrkimys baptistien osallistumisen vahvistamiseen sekä yhteistyöhön anglikaanien kanssa. Epävirallisissa yhteyksissä kävin keskusteluja Leuenbergin kirkkoyhteisön pääsihteerin Hüffmeierin ja Ruotsin kirkon kirkkosihteerin Carl Axel Aureliuksen kanssa siitä, millä tavoin kirkkoyhteisön suhteita Ruotsin ja Suomen ev.-lut. kirkkoihin olisi tarkasteltava nykyisessä tilanteessa.

4) Organisatorisia ja rakenteellisia toimenpiteitä

Belfastin yleiskokous valitsi uuden eksekutiivikomitean, jossa on 13 jäsentä ja yhtä monta henkilökohtaista varajäsentä. Eksekutiivikomitea valitsi puolestaan

Leuenbergin kirkkoyhteisön johtavaksi presidentiksi prof. Elisabeth Parmentierin Elsassin ev.-lut. kirkosta. Kaksi muuta presidiumiin valittua ovat prof. Michael Beintker (saksalainen unioitu) sekä kirkkopresidentti Thomas Wipf (Sveitsin evankelinen kirkkoliitto). Yhteisön pääsihteerinä valittiin edelleen jatkamaan tri Wilhelm Hüffmeier (saksalainen unioitu). Yhteisön toimisto sijaitsee Saksan unioitun kirkon kansliassa Berliinissä, kuten tähänkin asti.

Lopuksi

Leuenbergin kirkkoyhteisön 5. yleiskokous pidettiin keskellä englanninkielistä protestantismia. Kokous sujui totuttuun tapaan kolmella kielellä, joskin ratkaisuissa kohdin saksankieli hallitsi keskustelua. Kun kokouksen viimeisenä päivänä käsiteltiin loppukommunikeaa, tärkeintä asiakirjaa yhteisön lähivuosien toiminnan kannalta, pohjateksti jaettiin pöydille vain saksaksi. Ammattitaitoiset tulkit hoitivat toki tehtävänsä, mutta seu-

rauksena oli, että loppukommunikeasta käydystä keskustelusta saksaa äidinkielenään puhuvat hallitsivat arviolta 90%. Kun kotimatalla huomautin tästä rostockilaiselle prof. Heinrich Holzelle ja totesin, että tilanne herättää edelleenkin vaikutelman siitä, että Leuenbergissä on kysymys Preussin unionin jatkeesta (vrt. Tuomo Mannermaa, Preussista Leuenbergiin), hän myönsi vaikutelman perusteluksi. Leuenbergin kirkkoyhteisössä on jälleen tehty perusteellista teologista työtä, joskin seuraavalla kaudella työskentelyn painopisteet ja työskentelytapa saattavat muuttua yleiseurooppalaiseen kirkkopoliittiseen suuntaan.

Leuenbergin 5. yleiskokouksen asiakirjat sisältyvät Evangelischer Pressediens-
tin epd-Dokumentation numeroon 32/01
(23.7.2001). Työryhmien raportit löyty-
vät kirkkoyhteisön kotisivuilta HYPER-
LINK "<http://www.leuenberg.net>"
www.leuenberg.net

LÄÄKETIETEEN JA GENETIIKAN KEHITYKSEN LUOMAT HAASTEET

VELKD:n piispojen neuvottelu 10.-14.3.2001

Kenttäpiispa Hannu Niskanen

Saksan yhdistyneen evankelis-luterilaisen kirkon (VELKD) piispat ulkomaisine vieraineen kokoontuivat kuluvan vuoden maaliskuussa perinteisille neuvottelupäivilleen. Aiheena olivat lääketieteen ja genetiikan uusimman kehityksen mukanaan tuomat haasteet: "Herausgefordert durch neue Entwicklungen in Medizin und Genetik. Theologische Fragen an die Reproduktionsmedizin".

Pohdinnan puitteet

Kokoontumispaikka oli Baijerin maakirkon alueella, Lounais-Saksan Frankenissa, 12.000 asukkaan Rothenburgin o.d.T. kaupungissa, keskellä hienoimpien valkoviinien tuotantoaluetta.

Rothenburgin vanha keskusta on hyvin säilyttänyt keskiaikaisen ilmeensä. Vanha St. Jakobs Kirche siirtyi varhain luterilaiseen käyttöön kertoen kaupungin olleen eräs reformaation ydinpaikkoja. Kir-

kon erillisessä kappelissa on taiteellisesti mittaamattoman arvokas ja syvästi koskettava Tilman Riemenschneiderin vuosina 1501-04 valmistama puuveistosalttari, Heiligblutaltar.

Kirkossa ja varsinkin sen ulkopuolella vilisee turisteja; miljoonittain joka vuosi erityisesti Japanista ja USA:sta. Miksi he tahtovat tähän syrjäiseen paikkaan, jonne junalla tuleminen Frankfurtista vaatii kaksi vaihtoa? Syynä on ympärivuotinen joulukuu! Rothenburg on joulukaupunki, täynnä romanttista rihkamaa, vailla suurempia viittauksia Herramme syntymän tapahtumiin.

Kaupungin muurin ulkopuolella sijaitsee Baijerin kirkon kurssikeskus Wildbad. Vuonna 1979 kirkolle siirtyneen entisen kylpylän rakennuksia ympäröi runsaan viiden hehtaarin rauhallinen puistoalue. Ihanteellinen paikka hiljentymiselle ja elämän syvimpien kysymysten pohdinnalle!

Osanottajat ja ohjelma

Piispojen neuvottelupäiville osallistui runsaat viisikymmentä edustajaa ja kymmenkunta luennoitsijaa. Piispojen ja vastaavien – virassa olevien ja eläkkeelle jo siirtyneiden – ohella mukana oli heidän puolisoitaan sekä kirkkojen korkeita virkamiehiä. Ulkomaisia kutsuvieraita oli Norjasta, Romaniasta, Ruotsista, Suomesta, Tansaniasta ja Tanskasta. Puheenjohtajana toimi johtava piispa Hans Christian Knuth.

Luennoitsijat olivat bioteknologian, genetiikan, lääketieteen, juridiikan ja teologisen etiikan tutkijoita sekä asiantuntijoita. Päivän työskentelykokonaisuuden ytimen muodosti yleensä kaksi perusteellista alustusta, joiden pohjalta käytiin varsin vilkkaita keskusteluja. Päivä luonnollisesti alkoi hartaudella. Sunnuntaina osallistuttiin paikalliseen jumalanpalvelukseen ja päätöspäivän ehtoollinen vietettiin kurssikeskuksen omassa kappelissa. Iltaohjelmien pääasiallisena sisältönä olivat ulkomaisten edustajien raportit oman kirkkonsa tilanteesta ja erityisesti niiden liittymisestä eurooppalaisiin yhteyksiin. Ohjelmaan kuului tietenkin myös juhla-aterioita ja tutustumista Rothenburgin nähtävyyksiin.

Tuhti tietopaketti

Kokouksen aluksi osallistujille tarjottiin rautaisannos bioteknologian ja ihmisen perimää koskevan tutkimuksen sekä ns. vihreän geenitekniikan nopeasta kehitymisestä. Luennoitsijat tohtori Andrea Dörries Hannoverista ja tohtori Gudrun Kordecki Iserlohnista suhtautuivat kriittisesti tieteen uusiin mahdollisuuksiin ja korostivat niiden mukanaan tuomia ongelmia.

Kehityksen myönteisiä puolia painottivat puolestaan lääketieteen edustajat, profes-

sorit Klaus Diedrich Lübeckistä ja Klaus Zerres Aachenista. Heidän mukaansa ns. preimplantaatiodiagnostiikan ja geneettisen tutkimuksen myötä syntyvien menetelmien käyttöönotto avaa uusia mahdollisuuksia erityisesti korkean riskin omaavien geneettisten tautien torjunnassa. Huomasi selvästi, että teologivoittoinen kuulijakunta edusti varovaisempaa kantaa.

Oikeustieteen professori Albin Eser Freiburgista pohti alustuksessaan alkionsuojeluun liittyviä oikeudellisia kysymyksiä. Hän näki lainsäädännön kannalta ongelmana alkiotutkimuksen nopean etenemisen ja kysymysten monimutkaisuuden. Asiaa koskevat lait ovat jo syntyessään vanhoja! Saksan alkioden suojelua koskeva voimassaoleva laki vuodelta 1990 on sitä jo auttamattomasti.

Eettiseltä ja teologiselta kannalta päivien teemaa käsittelevät professorit Ludvig Siep Münsteristä, Hartmut Kress Bonnista ja Svein Aage Christoffersen Oslost. Näistä Kress kritisoi katolista ehdottomuutta. Hänen mukaansa katolisille ihmisalkion oikeus elämään on absoluuttinen, luterilaisille fundamentaalinen! Christoffersenin mukaan uudella bioteknologialla on myös kulttuurinen ulottuvuus; 1990-luku merkitsi kääntymistä biologiaan. Hänen mielestään bioteknologiaan sinänsä ei liity eettisiä ongelmia, vaan ihmisten tapaan käyttää sitä. Emme voi palata menneeseen, emmekä tiedä, mihin olemme menossa. Diakonian merkitystä korostaen Christoffersen totesi, että oleellista on elää oikein.

Kannanotto

Suomen piispoilla ei ole yleensä ollut tapana antaa kokoontumistensa jälkeen julkilausumia käsittelemiensä asioiden pohjalta. Siksi tuntui yllättävältä, että heti Rothenburgin kokouksen ensimmäisenä

päivänä lähdettiin kuin itsestäänselvänä asiana siitä, että kokous julkaisee bioetiikan kysymyksiä koskevan kannanoton. Sitä valmistelemaan valittiin työryhmä, puheenjohtajanaan Baijerin piispa Johannes Friedrich.

Ratkaisua selittää osaltaan Saksan toisenlainen uskonnollinen kenttä. Juuri vähän aiemmin katoliset piispat olivat nimittäin hyväksyneet oman kannanottonsa geenitekniikasta ja biolääketieteellisestä tutkimuksesta. Siinä korostetaan jokaisen ihmisen – myös syntymättömän – ehdotonta arvoa, koska hän on Jumalan kuva. Katoliset piispat asettuivat myös selkeästi kloonausta ja geenimanipulointia vastaan.

Lähtien luomisajatuksen ohella luterilaisesta uskonvanhurskausopista luterilaiset piispat korostivat hedelmöityksessä syntyvän inhimillisen elämän arvoa, suojelua ja kunnioittamista. Siksi tahdottiin sanoutua irti käytännöistä (esim. kloonaus), jossa ihmisalkio käsitetään mielivaltaisesti manipuloitavaksi objektiksi.

Ns. prenataali diagnostiikka, jolla voidaan todeta esimerkiksi syntyvän lapsen kehitysvammaisuus, todettiin julkilausumassa hyväksyttäväksi vain erityistapauksissa ja huolellisen harkinnan jälkeen. Rutiininomaisena se johtaisi lisääntyviin myöhäisiin raskauden keskeytyksiin. Julkilausumassa korostettiin myös vanhempien oikeutta olla tietämättä tulevan lapsensa mahdollisista sairauksista.

Alkion kantasolujen tutkimukseen perustuva preimplantaatiodiagnostiikka mahdollistaa tietynlaisen valinnan keinohedelmöityksen yhteydessä. Soluista voidaan tutkia ihmisen perimä ja tehdä päätös alkoiden käyttämisestä tai käyttämättä jättämisestä. Saksassa tämä menetelmä on kielletty. Piispat katsoivat, ettei menetelmä takaa lapsen terveyttä ja korostivat sairaudellakin olevan oma myönteinen

merkityksensä. Erityisesti monien väärinkäytön mahdollisuuksien takia menetelmää ei tule hyväksyä, vaikka sen käyttö joissakin erityistapauksissa saataisikin olla perusteltu.

Julkilausumassa korostettiin voimakkaasti tutkijoiden, vanhempien, yhteiskunnan ja kirkon vastuuta bioetiikan kysymyksissä ja suhtautumisessa uusiin diagnostisiin menetelmiin.

Arviointia

On arvokasta, että Saksan luterilaiset kutsuvat myös Suomen kirkon edustajan piispojensa neuvotteluun. Eräät saksalaiset kirkonmiehet tuntevat varsin hyvin Suomea sekä kirkoamme. Vahva ekuumeeninen panoksemme on melko yleisesti tiedossa. Aina on silti niitäkin, jotka kyselevät lisätietoja esimerkiksi historiastamme tai kristillisyytemme luonteesta. Informaatiota on helppo vaihtaa kahdenkeskisissä kohtaamisissa. Myös raportointi iltaohjelman yhteydessä tarjoaa mahdollisuuden tiedon jakamiseen, vaikka päivän työstä väsyneet edustajat eivät ole vastaanottavimmillaan.

Kokouksen parasta antia oli bioetiikan kysymyksiin johdatellut tieto. Tämänkertaisen aiheen vaikeutta kuvaa se, että sen teologinen käsittely oli jotenkin varovaista. Tämä tuli ilmi myös kokouksen julkilausumassa, johon ei sisältynyt mitään oleellista uutta näkökulmaa. Yhdessä muiden tahojen kanssa kirkot jatkavat keskustelua.

Stellungnahme der Bischofskonferenz der Vereinigten Evangelisch-Lutherischen Kirche Deutschlands (VELKD) zu Fragen der Bioethik

Auf ihrer Klausurtagung, vom 10.-14. März 2001 in Rothenburg ob der Tauber hat sich die Bischofskonferenz der VELKD mit Fragen der Bioethik beschäftigt. Grund dafür ist nicht allein die Tatsache, dass das Jahr 2001 als Jahr der Lebenswissenschaften ausgerufen wurde, sondern auch die breite Beschäftigung der Öffentlichkeit mit dem Thema und die Einsicht, dass vom christlichen Glauben aus ein eigener Beitrag zu ethischen Debatte geleistet werden kann. In vielen Medien hat eine kontrovers Diskussion über bioethische Fragen stattgefunden und findet noch statt.

Die Bischofskonferenz hat sich Fachleute für verschiedene Spezialgebiete innerhalb des Themenkomplexes eingeladen, auch Juristen und Ethiker, um sich zu informieren.

Nach sorgfältiger Erwägung, kommt sie zu folgender Stellungnahme.

1. Der Beginn des Lebens

1.1. Es gibt einen breiten Konsens in der medizinischen Wissenschaft, den Kirchen und der Rechtsprechung darüber, dass menschliches Leben mit der Verschmelzung von Ei und Samenzelle beginnt. Auf

diese Weise entstehen Zellen, in denen ein Mensch ganz angelegt ist.

1.2. Menschliches Leben verdient schon von seinen ersten Stadien an Respekt und einen besonderen Schutz. Dazu gehört, dass es willkürlichem Zugriff entzogen ist. Weil ein menschlicher Embryo schon menschliches Leben ist, eignet ihm Würde. Diese Würde ist unantastbar und unverfügbar. Der christliche Glaube begründet die Unantastbarkeit und die Unverfügbarkeit dieser Würde damit, dass sie dem Menschen von Gott zugeeignet wurde.

1.3. Biblisch-theologische Begründung: Schöpfung und Rechtfertigung

1.3.1. Gott schuf den Menschen nach seinem Bilde (1. Mose 1,27). Er tat dies ohne Vorbehalt und ohne Bedingung. Gott zeichnet den Menschen unter allen Lebewesen dadurch in besonderer Weise aus, dass er ihn zu seinem Gegenüber erschafft. Der Mensch ist Gottes Gesprächspartner auf Erden und Ziel seines Heilshandelns.

1.3.2. Im Neuen Testament findet Gottes vorbehaltlose und bedingungslose Zuwendung zum Menschen ihren tiefsten Ausdruck in der Botschaft von der Recht-

fertigung des Sünders aus Glauben allein (Römer 3,21 ff). Auch stellt die Rechtfertigungslehre heraus, dass der Mensch nicht vorrangig als biologisch existierendes Wesen anzusehen ist, sondern in seinem Gegenüber zu Gott.

1.4. Wir rufen darum Gesetzgeber und Forschung auf, den Schutz von Embryonen zu garantieren bzw. die ihnen durch ihre Würde gesetzte Grenze zu respektieren.

2. Ethische Konfliktfelder

2.1. Die *Erforschung des menschlichen Genoms*, die nach Auskunft von Wissenschaftlern im Jahr 2003 zum Abschluss gekommen sein wird, weckt oder nährt die *Hoffnung* vieler Menschen, besonders kranker Menschen.

Krankheiten, die bisher als unheilbar galten, erscheinen als besiegbare, erbliche Belastungen als heilbar oder vermeidbar. Ob und wann dies allerdings für Menschen von Nutzen sein kann, ist offen.

2.2. In vielen Ländern ist die *Forschung an embryonalen Stammzellen* erlaubt und im Gange. Hier unterscheidet die Medizin sogenannte totipotente Zellen (bis etwa zum 3. Tag und dem 8-Zell-Stadium) von pluri- und multipotenten Zellen, aus denen bestimmte Gewebe oder Organe gewonnen werden können. Die Forschung an totipotenten Zellen berührt in besonderer Weise die Frage nach der Menschenwürde von Embryonen.

2.3. In der vorgeburtlichen Lebensphase eröffnen die verschiedenen Methoden *pränataler Diagnostik* die Möglichkeit, Erbkrankheiten wie etwa Mukoviszidose oder das Down-Syndrom (Mongolismus) schon im Mutterleib festzustellen.

Im speziellen Fall der künstlichen Befruchtung ermöglicht die in Deutschland

verbotene *Präimplantationsdiagnostik* durch die Untersuchung von nicht mehr totipotenten Zellen, noch außerhalb des Mutterleibes Erbkrankheiten festzustellen, sodass entschieden werden kann, der Mutter diese Embryonen nicht einzupflanzen.

2.3.1. Allerdings können diese Erkenntnisse auch zu ethischen Konflikten führen. werdende Eltern, denen im Rahmen *vorgeburtlicher Diagnostik* eine schwere Erbkrankheit ihres Kindes eröffnet wurde, sehen sich vor die Frage gestellt, ob sie dieses Kind und die damit verbundene Aufgabe annehmen können, oder ob sie sich zu einem Schwangerschaftsabbruch entscheiden. Solche Schwangerschaftsabbrüche können bis zur Geburt auf Grund medizinischer Indikation stattfinden und stellen für alle Beteiligten eine schwere seelische und körperliche Belastung dar. So wird vor allem den Eltern eine große Bürde überlassen.

2.3.2. Die *Präimplantationsdiagnostik* birgt vergleichbares ethisches Konfliktpotenzial: Hier könnte entschieden werden, ob an den Zellen ein Gentest vorgenommen werden soll. Schon vor der Einpflanzung des Embryos in den Mutterleib könnte auf diese Weise eine Auswahl (Selektion) stattfinden.

2.4. Die ethische Frage stellt sich aber nicht nur den Eltern, sondern auch den *Ärzten* und den *Forschern*. Ärztinnen und Ärzte haben die Aufgabe, Leben zu bewahren und Krankheiten zu heilen. Nach christlichem Verständnis haben sie Teil am heilenden Handeln Gottes und Jesu (z. B. 2. Mose 15,26: Ich bin der Herr, dein Arzt; Markus 1,30-31). Einerseits wird von ihnen erwartet, dass sie Wege entdecken und gehen, auf denen Krankheiten bekämpft bzw. deren Ausbruch oder Entstehung verhindert werden. Andererseits haben sie Gesetze zu res-

pektieren, die sie möglicherweise in ihren Forschungen oder Handlungen begrenzen. Solche Grenzen empfinden manche Forscherinnen und Forscher als Einengung. Allerdings gibt die Haltung vieler an der Forschung Beteiligter gerade im Bereich beginnenden Lebens zu erkennen, dass sie die ethische Dimension ihres Berufsfeldes erkennen und an den Lösungen der anstehenden Fragen verantwortlich und konstruktiv mitarbeiten. Die Bischofskonferenz der VELKD würdigt den Ernst und das Niveau, auf dem die ethische Debatte in der Biowissenschaft geführt wird.

2.5. Ethisch herausgefordert ist schließlich auch die *Gesellschaft*, besonders die Verantwortungsträgerinnen und -träger in ihr. Kann sie bejahen, dass Kinder geboren werden, die behindert sind und dadurch auch Anforderungen an die Gesellschaft stellen, obwohl die Behinderung, vorgeburtlich hätte erkannt werden können? Wird sie darauf verzichten, Druck auf solche Eltern auszuüben, die sich bewusst für die Annahme der Elternschaft gegenüber einem behinderten Kind entscheiden, weil sie dies als die ihnen zugewiesene Aufgabe akzeptieren? Und wird sie darauf verzichten, die Anwendung pränataldiagnostischer Methoden von immer mehr Schwangeren zu fordern? Gerade Behindertenverbände wie auch die Diakonie warnen davor, dass sich die Akzeptanz Behinderter in der Gesellschaft durch neue Methoden in der Biomedizin verringern könnte.

2.6. Grundsätzlich ist im Hinblick auf die Forschung am vorgeburtlichen Leben zu bedenken, dass die Eingriffe verschiedene Grade an Tiefe haben. Die *pränatale Therapie* kann aufgrund der pränatalen Diagnostik bestimmte Krankheiten des Kindes im Mutterleib heilen. Dies ist ein Glück für die werdenden Eltern und das Kind. Davon zu unterscheiden sind die

Möglichkeiten, das Erbgut einer totipotenten Zelle zu verändern (Keimbahnmanipulation) oder auch der vorgeburtlichen Selektion.

2.7. Die Nötigung zu einer ethischen Entscheidung ist mit der Übernahme von Schuld verbunden, die von den Menschen besonders dann empfunden wird, wenn sie sich gegen das werdende Kind entscheiden. Auch Ärzte, die an der Tötung von ungeborenen Kindern mitwirken, laden Schuld auf sich.

3. Entschliessungen

3.1. Schutz des Lebens und Respektierung seiner Würde

Dem werdenden Leben kommt schon in seiner frühesten Phase Würde zu, weil hier ein Mensch vollständig angelegt ist. Deshalb lehnen wir alle Praktiken ab, die den Embryo als ein beliebig manipulierbares Objekt behandeln. Dazu gehören die verbrauchende Embryonenforschung und das Klonen ebenso wie die Keimbahnmanipulation.

3.2. Zur Pränatalen Diagnostik

Pränatale Diagnostik, die in ihren verschiedensten Ausprägungen schon angewendet wird, soll nur in besonderen Fällen und nur auf den nach umfassender Beratung erklärten Willen der Schwangeren hin durchgeführt werden. Routinemäßig vorgenommen, führt sie in der Regel bei entsprechender Indikation zum Abbruch. Diese Schwangerschaftsabbrüche sind häufig Spätabtreibungen, d.h. Abtreibungen bereits außerhalb des Mutterleibes lebensfähiger Kinder. Diese Spätabtreibungen lehnen wir ab. Wir fordern den Gesetzgeber auf, die hier bestehende Gesetzeslücke zu füllen.

Im Rahmen pränataler Diagnostik ist das Recht der Eltern auf Nichtwissen zu ak-

zeptieren. Werdende Eltern sind auf die Risiken der Untersuchungen (z. B. Fehlgeburten) aufmerksam zu machen, und es ist ihnen darzulegen, welche Krankheiten auf diese Weise frühzeitig erkannt werden können. Es ist ihnen aber ebenso zu erklären, dass die Untersuchung in einen ethischen Konflikt mit der Frage des Schwangerschaftsabbruches führen kann, und sie sind in dieser Konfliktsituation zu begleiten. Beratungen bei pränataldiagnostischen Methoden sollten zur Pflicht werden.

3.3. Zur Präimplantationsdiagnostik

Die in Deutschland verbotene PID könnte es Paaren, die einen starken Kinderwunsch, zugleich aber die Anlage zu einer Erbkrankheit oder eine Erbkrankheit haben, möglich machen, eine Erbkrankheit ihres Kindes schon im Stadium vor der Einpflanzung, in den Mutterleib zu erkennen. Hier liegt eine Chance, Leiden frühzeitig zu vermeiden. Wir verstehen den Wunsch von Eltern, durch PID für sie untragbar erscheinendes Leid ausschließen zu wollen. Aber eine Garantie auf ein gesundes Kind gibt es nicht. Wir müssen es neu lernen, dass Leben mit Behinderung ebenso wie „gesundes“ Leben vor Gott seine eigene Würde hat.

Die Methode der PID birgt erhebliche Möglichkeiten des Missbrauchs: Stichworte wie „Eugenik“ „Selektion“ und „Designerkind“ deuten diesen Missbrauch an. Die Bischofskonferenz der VELKD lehnt zum gegenwärtigen Zeitpunkt angesichts dieser Missbrauchsmöglichkeiten eine gesetzliche Zulassung der PID ab.

3.4. Zur Verantwortung der Forschung

Die Forschung, die sich mit dem Beginn des menschlichen Lebens beschäftigt, ist faszinierend und beunruhigend zugleich,

und es ist noch nicht absehbar, wohin sie führt. Die Sprache mancher Forscher, die, wenn sie ihre neuen Erkenntnisse der Öffentlichkeit präsentieren, bisweilen einen religiösen Ton annimmt, offenbart die Gefahr einer unangemessenen Selbstüberhebung, vor der die Bibel etwa in 1. Mose 11 (Turmbau zu Babel) warnt. Die Sterblichkeit des Menschen ist auch durch die Anwendung gentechnologischer Praktiken nicht zu überwinden.

Gleichwohl lassen viele Forscher tiefe Einsichten in die ethische Dimension ihres Handelns, zum Beispiel bei ihrer konstruktiven Mitarbeit in verschiedenen Ethik-Kommissionen, erkennen.

Das Engagement, mit dem medizinische Forschung betrieben wird, wird von der Bischofskonferenz begrüßt, sofern es fundiert ist in dem Wissen um die Verantwortung vor Gott und den Menschen. Dies bedeutet die Achtung des Grundgesetzes und der geltenden Gesetze (etwa zum Embryonenschutz) und die Achtung der Gottebenbildlichkeit des Menschen, auch des noch nicht geborenen.

3.5. Zur Verantwortung der Eltern

Werdende Eltern sehen sich durch die Erkenntnisse der neueren Diagnostik-Methoden häufig vor schwerwiegende ethische Herausforderungen gestellt. Letztlich sind sie es, die Entscheidungen über das Leben von (möglichen) Kindern zu fällen haben. In dieser Situation fühlen sich insbesondere Schwangere selbst oft allein gelassen, manchmal sogar zu einer Entscheidung gegen ein Kind gedrängt.

Werdende Eltern sollten darum sehr sorgfältig abwägen, welche Methoden der Diagnostik sie anwenden wollen. Liegt eine begründete Möglichkeit oder eine hohe Wahrscheinlichkeit vor, dass er-

blische Belastungen beim Kind vorliegen? Dann ist eine genaue vorsorgende Untersuchung gut zu begründen. Ein Test, bei dem eine unheilbare Erkrankung festgestellt wird, die aber erst spät zum Ausbruch kommt, kann dagegen zu einer lebenslangen schweren seelischen Belastung führen. Generelle Gentests, die auch später auftretende Krankheiten wie etwa Alzheimer anzeigen, oder Untersuchungen auf multigenetische Erkrankungen, bei denen die Wahrscheinlichkeit des Ausbruchs ganz unsicher ist, lehnen wir ab.

3.6. Zur Verantwortung von Gesellschaft und Kirche

Der Gesellschaft (z. B. der Politik, den Medien, der Forschung und der Wirtschaft) kommt für die behandelte Fragestellung ein hohes Maß an Verantwortung zu. In ihr bildet sich das Klima, in dem Menschen leben, in dem Kinder aufwachsen, und sie stellt die Rahmenbedingungen unseres Lebens auf.

Schließlich ist sie der Raum, in dem eine Konsensbildung, im Hinblick auf ethische Fragen zu geschehen hat.

Die Bischofskonferenz fordert die Verantwortlichen in der Gesellschaft auf, im Zusammenhang von Lebensfragen anderen als wirtschaftlichen Kriterien den Vorrang zu geben. Besonders die Kostenträger im Gesundheitswesen sind aufgefordert, alles zu unterlassen, was als Druck auf mögliche Eltern erscheinen könnte. Genauso wenig dürfen Arbeitgeber von Arbeitnehmern einen Gentest anfordern etwa im Hinblick auf künftige Krankheiten.

Kranke und behinderte Menschen haben ein Recht auf Leben und sind Träger derselben Würde wie die „Gesunden“ - wobei die Grenzen zwischen gesund und krank, behindert und nicht behindert fließend sind.

Eltern, die sich bewusst für die Geburt eines behinderten oder erblich belasteten Kindes entscheiden, haben ein Recht auf Respekt für ihre Entscheidung, und sie haben Anspruch auf Solidarität (biblisch: Liebe) der Gesellschaft.

Die Kirchen sind aufgefordert, sich in die Debatte weiterhin mit ihrer unverwechselbaren Stimme einzubringen. Gleichzeitig gilt ihre besondere Solidarität den betroffenen Müttern und Vätern, denen sie sich begleitend und beratend zuwendet.

4. Schlusswort

Die Bischofskonferenz begrüßt es, dass die Debatte um Fragen der Bioethik seit einigen Monaten auf breiter Basis und auf hohem Niveau geführt wird. Sie erkennt, dass die anstehenden Fragen in medizinisch-wissenschaftlicher wie auch in theologisch-ethischer Hinsicht sehr komplex sind. Gründliche Information ist nötig, schnelle und einfache Antworten sind der Komplexität des Themas nicht angemessen.

Mit dem Vertrauen auf die dem Menschen durch Gott gegebenen Würde, mit der Bindung des Gewissens von Eltern, Forschern und Gesellschaft an Gottes Gebot wie ans Evangelium und mit dem Gebot der Nächstenliebe besonders im Hinblick auf bedürftige Menschen meint sie jedoch, vorgegebene ethische Maßstäbe festhalten zu müssen, die in der konkreten Urteilsfindung tragfähig sind.

Christinnen und Christen verstehen ihr Leben als eine Gabe, die sie von Gott dankbar empfangen. Hierin gründet sich ihr grundsätzliches und vorbehaltloses Ja zu allem Leben. In dieses Ja eingeschlossen ist das Ja zur Unvollkommenheit eines jeden Menschen, die ihren tiefsten Ausdruck in seiner Sterblichkeit hat. Leben bleibt immer Leben auf den Tod hin.

In der natürlichen Möglichkeit, Leben weiterzugeben, hat der Mensch Anteil an Gottes schöpferischem Wirken. Die Zufälligkeit der Vermischung von Erbanlagen, die hierbei wirksam wird, wird gerne angenommen.

Die Kirchen der VELKD sind bereit, sich weiterhin an der Urteilsbildung in bioethischen Fragen zu beteiligen. In der Beratung und Begleitung von Menschen, die

im Zusammenhang mit den angesprochenen Fragen in Gewissenskonflikte kommen, sehen sie für sich selbst eine dringende Aufgabe.

Rothenburg, den 13. März 2001